

KULTURPLAN

Norrbotten

2023-2026

TEXT: Kulturenheten, Region Norrbotten

FORM & PRODUKTION: Yours

SPRÅKGRANSKNING: Yours

FOTOGRAFER: Simon Eliasson. Kjell Öberg, Norrbottens museum (Arkiv). Maria Åsén (Bibliotek och läsfrämjande). Viveka Österman (Kultur & hälsa). Patrik Öhman (Pride och Havremagasinet). Magnus Stenberg (Norrbottensteatern).

ILLUSTRATIONER: Yours

TRYCK: Luleå grafiska

E-POST: kultur@norrbotten.se

WEBB: utvecklanorrbotten.se/kultur

Innehåll

Norrbottnen möter framtiden med kultur	6
Kulturpolitiska utgångspunkter	8
Kulturens egenvärde och kulturell mångfald	8
Armlängds avstånd	8
Konstnärlig kvalitet och utveckling	10
Staten – med yttrandefrihet som grund	11
Kulturplanen och kultursamverkansmodellen	12
Regionen – tillsammans för Norrbotten	12
Stöd och stipendier	14
Kommunen – lokalt ansvar	16
Fristäder	16
Strategiska utvecklingsområden 2023 - 2026	18
Gestaltad livsmiljö	19
Kulturella och kreativa näringar	20
Digitalisering	21
Temaår	22
Kultur för och med alla	24
Barn och unga	25
Ökad tillgänglighet	25
Barn och ungas rätt till kultur	27
Nationella minoriteter och urfolket samerna	28
Arrangörer tillgängliggör kultur	30
Kultur och hälsa	31
Samverkan	32
Kultur i Norr	32
Internationellt	32
Civilsamhället och den idéburna kultursektorn	33
Folkbildning	33
Kulturområden	34
Arkiv	36
Arkivcentrum Norrbotten	37
Norrbottnens Föreningsarkiv	38
Norrbottnens museum	38

Bibliotek, läs- och litteraturfrämjande verksamhet.....	39
Regionbibliotek Norrbotten	41
Polarbibblo	41
Litteratur	42
Resurscentrum för litteratur	43
Bild, form och design	44
Havremagasinet Länskonsthall Boden	46
Konstkonsulent	46
Konstmuseet i Norr.....	48
Resurscentrum för konst	48
Film – filmkulturell verksamhet och pedagogik.....	50
Filmpool Nord.....	51
Museum och kulturmiljö.....	52
Museum.....	52
Norrbottens museum.....	53
Kulturmiljö	54
Kulturmiljö vid Norrbottens museum	55
Scenkonst	56
Dans	56
Dans i Nord.....	57
Danskonsulent	58
Musik	59
Norrbottensmusiken	60
Teater	61
Norrbottensteatern	62
Riksteatern Norrbotten	63
Slöjd och hantverk	64
Slöjd- och formkonsulenter	65
Framtagande, genomförande och uppföljning.....	66
Begreppsförklaring.....	68
Lagar och förordningar inom kulturområdet	70

Norrbotten möter framtiden med kultur

Region Norrbotten ska arbeta tillsammans för Norrbotten, för bästa livet och bästa hälsan. Norrbotten ska kännetecknas som Sveriges mest välkomnande och nytänkande län.

Norrbotten ska jobba för att vara välkomnande, hållbart och attraktivt, skapa hållbar tillgänglighet, ha en väl fungerande kompetensförsörjning och vara innovativt och konkurrenskraftigt. Samhällsomvandlingen och den gröna omställningen av industrin skapar stora möjligheter liksom utmaningar i Norrbotten. Ett mer jämställt Norrbotten och en diversifierad arbetsmarknad är viktigt. Att attrahera arbetskraft och kompetens som väljer att bosätta sig i Norrbotten är en förutsättning för regionens utveckling och framtid. En behövlig kommande ökad inflyttning till länet kommer att innebära både möjligheter som utmaningar. Det behövs satsningar på samhällsservice, utbildning och bostäder för att skapa attraktiva livsmiljöer som lockar till inflyttning. I arbetet med utvecklingen i Norrbotten är kulturen en självklarhet och grundläggande kraft.

Kultur utvecklar och formar Norrbotten, samhället och individer. Ett aktivt kulturliv där medborgarna möts kan bidra till ett demokratiskt, öppet och mer jämlikt Norrbotten. En tillgänglighet till kultur och möjlighet till eget skapande bidrar till kreativitet, gemenskap, välbefinnande och ett rikare liv. Kultur i alla dess former ger oss perspektiv på oss själva, våra medmänniskor, samhället vi lever i och vår gemensamma historia och kulturarv. Jämlik tillgång till ett rikt kulturliv bidrar till att skapa en livskraftig region där människor vill bo och leva. Därför krävs det hållbara och långsiktiga satsningar på kultur i hela Norrbotten.

Alla i Norrbotten ska ha möjlighet att ta del av och utöva kultur på egna villkor och förutsättningar oberoende av ålder, funktionsförmåga, kön, könsidentitet, etnicitet, inkomst och bostadsort. Våra kommuner ska kunna erbjuda kulturupplevelser för alla. Där lägger den kulturella infrastrukturen och kontinuerliga samverkan mellan regionen och kommunerna, kulturaktörer, professionella kulturskapare och civilsamhället grunden.

Det är viktigt att fortsätta främja möjligheten till kultur för och med barn och unga. En aktiv kulturskola i alla kommuner och kulturverksamheternas utbud är bland annat viktiga hörnstenar för detta. Genom att stärka de kulturella och kreativa näringarna skapas en breddad arbetsmarknad. De professionella kulturskaparna ska erbjudas stöd och möjlighet till kompetensutveckling och det ska finnas goda förutsättningar att verka i Norrbotten som yrkesverksam. Nyskapande, konstnärligt utforskande och samarbeten inom samt över region- och nationella gränser ska uppmuntras. Det är viktigt att arbeta med gestaltade livsmiljöer, tillgängliggöra Norrbottens kulturmiljöer och museer och utveckla arkivverksamhet för dokumentation av samtid och påvisa historia och kulturarv. Norrbottens geografiska läge skapar möjlighet till interregionala och internationella samarbeten och utbyten inom olika kulturområden. Inte minst inom samisk kultur och näring, där Norrbotten är en del av Sápmi. Nationella minoriteter och urfolket samerna är en stor tillgång för Norrbotten och det är av stor vikt att stödja områdets språk, kultur, historia och näringar.

Kulturpolitiska utgångspunkter

Kulturpolitik bedrivs utifrån nationell, regional och kommunal nivå där respektive nivå ansvarar för olika delar. Arbetet styrs av lagar, förordningar, mål, strategier och planer. De nationella kulturpolitiska målen ska styra den statliga kulturpolitiken men också vägleda kulturpolitiken i regioner och kommuner.

Kulturpolitiken handlar om att främja tillgången till kultur och konstupplevelser för alla människor samt möjlighet till eget skapande och kulturell delaktighet. Konstpolitiken ska värna konstens självständiga ställning och egenvärde. Konstnärspolitik handlar om att skapa förutsättningar för de professionella kulturskaparna samt insatser som främjar konstnärlig förnyelse och utveckling. Region Norrbottens kultur-, konst- och konstnärspolitiska insatser ska utgå från kulturens egenvärde, att värna kulturell mångfald, principen om armlängds avstånd samt konstnärlig kvalitet och utveckling.

Kulturens egenvärde och kulturell mångfald

Kulturens värde kan inte mätas i samhällsnytta. Istället är det konsten som produceras, den konstnärliga processen och upplevelsen i sig som skapar värde. Kulturen är en obunden kraft som skapas i sin egen rätt och på sina villkor. Kulturen har ett eget värde. Det konstnärliga uttrycket och skapandet är ett mål i sig och inte i första hand ett verktyg för andra mål och verksamhetsområden. Kulturen har ett egenvärde som kan delas med andra i samhället och vara till nytta för det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet.

Att slå vakt om kulturens frihet och kulturskaparnas självständighet är en förutsättning för kulturens utveckling. Alla ska få möjlighet att utveckla sin skapande förmåga och vara

en aktiv deltagare i kulturlivet. Det ska finnas goda förutsättningar för konstnärligt skapande inom en mångfald av kulturyttringar i hela länet. Infrastrukturen med institutioner, scener, utställningslokaler, repetitionslokaler och ateljéer skapar förutsättningar för skapande och produktion och genom det en tillgång till en mångfald av kultur i Norrbotten. Region Norrbottens arenor för olika konstnärliga uttryck ska vara kreativa platser för det experimentella och nyskapande, inte enbart för publikskapande och biljettintäkter. Det är viktigt att ersättningar och arvoden för de professionella kulturskaparna följer gällande kollektiv- och ramavtalsnivåer. För att säkerställa de professionella kulturskaparnas förutsättningar har Region Norrbotten dialog med Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS). De lyfter upphovsrätt, social trygghet och mångfald i kulturlivet som viktiga frågor att fortsatt arbeta med.

Armlängds avstånd

För den konstnärliga friheten är det avgörande att principen om armlängds avstånd mellan politiska beslut och konstnärligt innehåll upprätthålls. Armlängds avstånd innebär att den politiska nivån ska skapa förutsättningar för konst och kultur genom att besluta om mål, inriktning och ekonomiska ramar för det

kulturpolitiska området. Konstnärliga beslut och kvalitativa bedömningar ska överlåtas till kulturlivets aktörer och sakkunniga. Det innebär en strävan efter balans mellan kravet på styrning och kontroll av hur resurser används mot det lika viktiga kravet på frihet för det konstnärliga skapandet och är en garant för yttrandefrihet och demokrati. Armlängds avstånd ska känneteckna och genomsyra Region Norrbottens styrning av egna verksamheter och bidragssystemens utformning.

För att konsten och kulturen ska kunna vara helt fri krävs ett fritt och demokratiskt samhälle och förutsättningar för trygga och säkra arbetsmiljöer med goda villkor för professionella kulturskapare. Det finns en ökad problematik med hot och hat mot yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Detta är inte endast hot mot de enskilda kulturskaparna och den konstnärliga friheten utan även mot hela det demokratiska samhället. Region Norrbotten ska slå vakt om och skapa förutsättningar för kulturskaparnas oberoende och kulturens obundna kraft samt skapa förutsättningar för

professionella kulturskapares rätt till att leva på sin profession i Norrbotten. Det är särskilt viktigt att stärka professionella kulturskapares villkor på arbetsmarknaden till exempel genom trygga arbetsmiljöer, rimliga avtal, breddad rekrytering och efterföljande av MU-avtal. Region Norrbotten slår fast att kulturen är en dynamisk och obunden kraft med yttrandefrihet som grund och värnar ständigt den fria konsten, yttrandefriheten, demokratin och alla människors lika värde.

Konstnärlig kvalitet och utveckling

Att göra det möjligt att ta del av professionell kultur av hög kvalitet är en grundläggande uppgift för den regionala kulturpolitiken. Vad som är kvalitet är inte givet utan ska ständigt diskuteras och utmanas. Konstnärlig kvalitet måste specificeras utifrån respektive konstart och vila på en bedömning utifrån sakkunskap och erfarenhet.

Det är viktigt att främja den konstnärliga utvecklingen och förnyelsen hos länets professionella kulturskapare och institutioner. Sats-

ningar på utbildningar, mötesplatser, nätverk, residens och andra innovationsmiljöer stimulerar kreativitet, konstnärligt utforskande, verkshöjd och utveckling. Gästspel, kontakter och samarbeten inom regionen samt på nationella och internationella arenor bidrar till konstnärlig förnyelse och är viktigt för flöden och utbyten av kompetenser och perspektiv.

En förutsättning för både kvalitet och utveckling är att kunskap kan samlas. Utan kunskap går det inte att specificera kvalitet och inte heller veta hur ett kulturområde ska utvecklas. I detta behövs hela kedjan från den enskilde konstnären till gruppen och institutionen. Institutionerna är avgörande för en professionell kulturutövning då dessa står för den samlade kunskapen inom respektive område. För att professionalitet ska kunna uppstå behövs kontinuitet, satsningar och långsiktighet.

Staten – med yttrandefrihet som grund

Enligt de nationella kulturpolitiska målen

ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

1. främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.
2. främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.
3. främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.
4. främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.
5. särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Kulturplanen för Norrbotten tar avstamp i de nationella kulturpolitiska målen och beskriver hur Region Norrbotten ska arbeta för att bidra till att målen uppnås.

Kulturplanen och kultursamverkansmodellen

Norrbottnens kulturplan beskriver vilken utveckling av kulturlivet Region Norrbotten vill arbeta för de kommande åren för att bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås. Kulturplanen ska också tydliggöra Region Norrbottens kultur-, konst- och konstnärspolitik. Arbetet för att förverkliga kulturplanen och den regionala kulturpolitiken ska ske i dialog och samverkan med myndigheter, kommuner och aktörer inom de kulturområden som ska utvecklas. Därför har kulturplanen tagits fram i samverkan med Norrbottens kommuner, i samråd med länets professionella kulturskapare samt civilsamhället.

Kulturplanen är även ett underlag för regionens ansökan om statliga medel inom kultursamverkansmodellen. Den innebär att Region Norrbotten ansvarar för att fördela statliga bidrag som främjar en god tillgång för Norrbottens invånare till:

1. professionell teater-, dans- och musikverksamhet.
2. museiverksamhet.
3. biblioteksverksamhet samt läs- och litteraturfrämjande verksamhet.
4. professionell bild- och formverksamhet.
5. regional enskild arkivverksamhet.
6. filmkulturell verksamhet.
7. främjande av hemslöjd.

Norrbottnens kulturplan beskriver därför särskilt utvecklingen kopplat till de 17 regionala verksamheter som tar emot statligt stöd av Region Norrbotten via kultursamverkansmodellen. Dessa är: Norrbottensteatern, Riksteatern Norrbotten, Regionbibliotek Norrbotten inklusive Polarbibblo, Resurscentrum för litteratur, Norrbottensmusiken, Norrbottens museum, Norrbottens Föreningsarkiv, Dans i Nord, danskonsulent, Havremagasinet,

Resurscentrum för konst, konstkonsulent, hemslöjdskonsulent, nationella minoriteter, Filmpool Nords resurscentrum för pedagogik och filmkultur, Norrlands nätverk för musiker och dans (NMD) och Konstmuseet i Norr.

Kulturplanen är uppdelad i två delar där den första delen beskriver regionens utvecklingsambition inom områden där kulturen är en betydelsefull drivkraft samt särskilt viktiga samverkansområden som kulturverksamheter och kommuner har pekat ut som strategiska utvecklingsområden. Kulturplanens andra del beskriver olika kulturområdets förutsättningar samt Region Norrbottens viljeinriktningar under planperioden för verksamheterna som ingår i kultursamverkansmodellen.

Regionen – tillsammans för Norrbotten

Kulturplanen styr inte ensam regionens kulturpolitik. Den samverkar med vision, policybeslut, principer, planer, strategier och mål på lokal, regional och nationell nivå. Region Norrbotten arbetar enligt visionen Tillsammans för Norrbotten – bästa livet, bästa hälsan. Den är vägledande för all verksamhet som styrs av regionpolitiken.

Regionfullmäktige styr med den strategiska planen som grund. För den långsiktiga regionala utvecklingen beslutar Regionfullmäktige om den regionala utvecklingsstrategin, kulturplanen och innovationsstrategin. Regionala utvecklingsnämnden har ett helhetsansvar för regionala utvecklingsfrågor kopplat till det regionala utvecklingsansvaret, till exempel regional kulturpolitik, tillväxtpolitik och näringspolitik.

I den regionala utvecklingsstrategin beskrivs hur Norrbotten ska jobba för att vara välkomnande, hållbart och attraktivt, skapa hållbar tillgänglighet, ha en väl fungerande kompetensförsörjning och vara innovativt och konkurrenskraftigt. Visionen är att Norrbotten

ska vara Sveriges mest välkomnande och nytänkande län 2030. Strategin slår fast att god och jämlik tillgång till ett rikt kulturliv bidrar till att skapa ett dynamiskt Norrbotten som människor vill besöka och bo, leva och verka i. Att skapa förutsättningar för att män och kvinnor med olika bakgrund och ålder ska ha samma möjligheter till eget skapande är en central del i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin.

Inom regionala utvecklingsnämndens ansvarsområde finns Region Norrbottens kulturverksamheter, fördelning av statliga medel samt regionala bidrag till kulturverksamheter. Nämnden ska även ha uppsikt över verksamhet som bedrivs i region- och kommunägda bolag, stiftelser och kommunalförbund, däribland ett antal verksamheter inom kulturområdet. Kulturbereidningen är samverkansforumet för regional kultur där sju platser

tillsätts av Region Norrbotten och nio platser av representanter från länets kommuner.

Region Norrbotten arbetar för social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet och med att bidra till de globala hållbarhetsmålen inom Agenda 2030. Inom kulturområdet utgår Region Norrbottens arbete med Agenda 2030 från kulturens roll för hållbar utveckling men också vad verksamheterna som omfattas av kulturplanen kan göra för att bidra till att målen nås.

Arbetet med att genomföra den regionala kulturpolitiken och med kulturutveckling sker i regionens egna verksamheter, i verksamheter som samägs med kommunerna, projekt som drivs i egen regi, genom stöd till organisationer och medfinansiering av projekt.

Stöd och stipendier

Region Norrbotten beviljar stöd i olika former

inom kulturområdet som ska bidra till ett jämlikt kulturutövande och kulturdeltagande över hela länet. Stöden ska bidra till ett kulturliv med bredd och kvalitet och stärka olika kulturuttryck. De är en viktig pusselbit i förverkligandet av den regionala kulturpolitiken och i arbetet med kulturplanens genomförande.

Region Norrbotten fördelar verksamhetsstöd, projektmedel, manusbearbetnings-, mobilitets- och turnéstöd samt arrangörsstöd för unga. Att stötta föreningar, organisationer, kulturskapare och fria aktörer med projekt- och verksamhetsstöd bidrar till kulturell mångfald och hållbarhet liksom fler arbetstillfällen inom kultursektorn.

I arbetet med stöd ska barns och ungdomars tillgång till kulturupplevelser särskilt uppmärksammas liksom utvecklingen av nationella minoriteter och urfolks kultur och

språk. Stöden ska också möjliggöra att professionella kulturskapare och fria aktörer inom kulturlivet har goda förutsättningar att verka i Norrbotten samt utveckla en verksamhet av hög konstnärlig kvalitet.

För att ytterligare lyfta fram professionella kulturskapare som bidrar till utveckling och kvalitet inom sitt område, delar Region Norrbotten årligen ut två stipendier: Rubus Arcticus och Hedersstipendiet. Rubus Arcticus är ett av Sveriges största kulturstipendier för professionella kulturskapares konstnärliga utveckling. Hedersstipendiet uppmärksammar en flerårig, värdefull insats i kulturlivet. Vartannat år fördelas Barents Scholarship for Cultural Cooperation (Kulturstipendium Barentssamarbete) som är ett samarbete med Barents Euro-Arctic Council för att stärka regionens öst-västliga kontaktytor inom kulturen i Barentsområdet.

Kommunen – lokalt ansvar

Norrbottens 14 kommuner bygger tillsammans upp det lokala kulturlivet i länet genom verksamheter, aktiviteter och projekt. I kommunerna i Norrbotten finns professionella kulturskapare, organisationer och föreningsliv samt ett varierat utbud och infrastruktur av museer, biografier, konsthallar och konst i offentliga miljöer, scener och mötesplatser för kultur samt olika kulturmiljöer. Kulturskolor finns i länets alla kommuner och är en viktig faktor för barns och ungas möjlighet att själva få skapa och använda kulturella uttryck. Norrbottens folkbibliotek och bokbussar främjar läsning och tillgång till litteratur i hela länet. Kommunerna har det grundläggande ansvaret för den lokala kulturpolitiken. Varje kommun beslutar själv om den kulturpolitiska inriktningen, lokala satsningar och prioriteringar.

Region Norrbotten ska ur ett regionalt perspektiv komplettera de kommunala insatserna och strategiska och operativa samarbeten mellan lokal och regional nivå skapar förutsättningar för utveckling. Samverkan sker inom ramen för olika verksamheter, nätverk och projekt. Kontinuerliga dialoger mellan regionen och kommunerna är en förutsättning för utveckling och framgång. Där är kommun- och regionträff ett forum för regelbundna samtal och uppföljning av arbetet med kulturplanens genomförande, fortsatt viktigt.

Fristäder

Författare, filmare, dramatiker, journalister, konstnärer och musiker världen över blir förföljda, hotade och fängslade för att de uttrycker sina åsikter och utövar sina yrken. Genom International Cities of Refuge Network (ICORN) värnas yttrandefriheten och försvaret av det fria ordet genom att ge förföljda konstnärer en fristad under två år. Fristadskonstnären kan fortsätta att arbeta med sitt yrke i trygghet och inbjudande kommun står för försörjning och bostad under de två åren. I Norrbotten är Piteå och Luleå kommunmedlemmar i ICORN och har sedan 2018 tagit emot fristadskonstnärer. Region Norrbotten stödjer projekt inom fristadsarbetet och vill arbeta kunskapshöjande för området.

Regionen, genom Resurscentrum för konst, har stått som en av grundarna till SWAN - Swedish Artist Residency Network, ett öppet nationellt nätverk för alla som jobbar med, eller vill börja jobba med, residensverksamhet inom områdena dans, slöjd, film, litteratur, musik, form och design och bild. Nätverket har en bredd av aktörer och representerar såväl konstnärsdrivna initiativ som institutioner och samarbetar med Artist at Risk för att hjälpa konstnärer som befinner sig i krigsdrabbade områden eller som på annat sätt är utsatta för förföljelse.

Region Norrbotten vill:

- inrätta ett formaliserat konstområdesövergripande samråd med professionella kulturskapare.
- stötta, informera och kompetensutveckla professionella kulturskapare om vägar till finansiering.
- verka för kunskapshöjning inom fristadsområdet för att fler kommuner i Norrbotten ska ta emot fristadskonstnärer.

Strategiska utvecklingsområden 2023 - 2026

Region Norrbottens strategiska utvecklingsområden för kulturplaneperioden 2023–2026 är gestaltad livsmiljö, kulturella kreativa näringar och digitalisering. Valet av områdena ligger i linje med den gröna omvandlingen av samhället, industrin och näringslivet där kulturlivet kan spela en avgörande roll för att locka nya människor att arbeta, bo och leva i Norrbotten.

Gestaltad livsmiljö

2018 antog riksdagen ett nytt politikområde för gestaltad livsmiljö för arkitektur-, form- och designområdet. Den tar på ett tydligt sätt utgångspunkt i människan, hennes behov och livskvalitet vid formandet och förvaltandet av våra livsmiljöer och utgår från allas rätt till miljöer som är inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara. Det politiska målet slår fast att arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag utifrån bland annat hälsa och välbefinnande. Gestaltad livsmiljö ska ses som ett sammanhållet område där alla dessa perspektiv samspelar och berikar varandra.

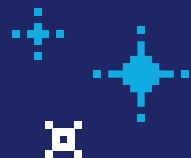
I Norrbotten kommer området gestaltad livsmiljö att aktualiseras i mycket hög grad utifrån framtida etableringar av industrier, samhällsomvandlingar, ökat bostadsbyggande samt inflyttning. Samverkan mellan regionen, kommuner, Länsstyrelsen Norrbotten, Luleå tekniska universitet och privata aktörer är värdefull. Det är viktigt att engagera både invånare och kulturliv i utvecklingsarbetet. Samverkan behöver etableras utifrån parternas egna målsättningar och förutsättningar.

Gestaltad livsmiljö i befintliga kulturmiljöer fyller en viktig historisk preferens och tillhörighet för medborgarna i Norrbotten, inte minst för att ta fram kunskapsunderlag.

Enprocentregeln innebär att minst en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnationer av fastigheter, infrastruktur och offentliga miljöer ska investeras i byggnadsanknuten konstnärlig gestaltning. Regeln har bidragit till att den offentliga konsten är ett av de mest tillgängliga konstnärliga uttryck i samhällets livsmiljöer då den platsspecifika konsten når även medborgare som inte aktivt söker sig till konstupplevelser. Region Norrbotten, som tillämpar enprocentregeln, ska även fortsatt göra det och arbeta för mer offentlig konst samt att fler kommuner, bolag och privata aktörer ska tillämpa regeln. Det är viktigt att professionella konstnärers kompetens tillvaratas inom arbete med gestaltad livsmiljö samt att arbets- och avtalsvillkor tillgodoses. Arbetet med gestaltade livsmiljöer omfattar även frågor om möjligheter för kultur- och föreningsverksamheter att hyra lokaler till skäliga priser, utrymmen för konstnärligt skapande samt för tillfälliga och experimentella konstnärliga uttryck liksom olika stöd till kulturaktörer.

Region Norrbotten vill:

- bidra till ökad kunskap om politikområdet gestaltad livsmiljö.
- stötta kommunerna i arbetet med offentlig konstnärlig gestaltning och arbeta för att fler kommuner i Norrbotten antar enprocentregeln.
- arbeta för att fler kommuner i Norrbotten antar ett kulturmiljöprogram för kommunal samhällsplanering.

Kulturella och kreativa näringar

Med kulturella och kreativa näringar (KKN) avses ett flertal branscher och inom ramen för kulturplanen arbetar Region Norrbotten med att utveckla förutsättningarna för de professionella kulturskaparna inom områdena bild, form och design, slöjd och hantverk, dans, musik, teater, litteratur och film.

KKN-sektorn påverkas av både kultur- och näringslivspolitik. Gemensamt för företag inom KKN är att utgångspunkten består av kreativitet och konstnärligt skapande där den enskilda konstnären och kulturskaparen är i centrum. Det handlar i stor utsträckning om enmansföretag och företagen kopplar ofta samman branscher och kompetenser som kan leda till innovativ näringsutveckling. I Norrbotten finns en stark koppling mellan enskilda kulturskapare, KKN-företag och andra aktörer inom alla kulturområden. Region Norrbotten har bland annat arbetat framgångsrikt med att skapa möten och utbyten mellan besöksnäringen och professionella kulturskapare inom konsthantverk, hantverk, slöjd och design. Det arbetet ska fortsätta med ett helhetsgrepp för att stärka form- och designområdet i Norrbotten. Det är fortsatt viktigt att arbeta för avtalsenliga ersättningar och värnande av upphovsrätt. Det är också viktigt att beakta de

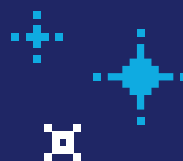
konstnärliga utbildningarnas roll i utvecklingen av kulturella och kreativa näringar.

Region Norrbotten finansierar tillsammans med kommunerna bolagen Filmpool Nord och BD Pop vars uppdrag är att utveckla sina respektive områden, bygga näring och därmed utveckla den diversifierade arbetsmarknaden. De är en viktig del av den kulturella och kreativa näringen i Norrbotten. Resurscentrum för konst och Resurscentrum för litteratur har i uppdrag att utveckla respektive näring och stötta dess professionella kulturskapare. Arbetet med att stötta regionens professionella kulturskapare sker även inom andra främjaruppdrag.

Arbetet med residens skapar arbetstillfällen, stöttar utvecklingen hos de professionella kulturskaparna och främjar konstnärlig förnyelse. Ett arbete har pågått för att bygga upp en struktur för utbyten nationellt och med andra länder samt kapaciteten för residens i Norrbotten. Ett antal verksamheter arbetar regelbundet med genomförande av residens och ska fortsätta att göra det. Det finns en bra grund för utveckling samt fler residens inom bild-, form och design-, litteratur-, scenkonst- samt slöjd- och hantverksområdet.

Region Norrbotten vill:

- stärka professionella kulturskapare genom att stötta konstnärs- och hantverkskollektiv.
- etablera ett center för form och design för att stärka konsthantverkare och designers i Norrbotten.
- stötta utveckling inom KKN genom att främja tvärspektoriella samarbeten och innovation.

Digitalisering

Den digitala utvecklingen har förändrat samhället. Vi är i en digital tid som förändras snabbt och det ställer krav på både strukturer och beteenden. Sveriges digitala strategis fem delmål förklarar hur digitalisering ska kunna bidra till en positiv samhällsutveckling: kompetens, trygghet, innovation, ledning och infrastruktur. I dag har de flesta i Sverige tillgång till internet och använder internet dagligen och Sveriges digitala mognad är hög i internationella jämförelser. Dock är det en stor grupp som står utanför, omkring en halv miljon använder fortfarande inte internet.

Den pandemi som svept över världen med efterföljande restriktioner har tydligt ökat takten på den digitala utvecklingen. Frågor för kulturområdet är om publik och kulturkonsumenters vanor och beteenden kommer att ha förändrats bestående och vad det i så fall innebär för kulturskapare och kulturproducenter. Den ökade digitaliseringen har möjliggjort för kulturaktörer att erbjuda sitt utbud i ett annat format och nå nya målgrupper. Det finns också stora utmaningar som bristande digital kompetens och svårighet att ta betalt för digitalt kulturinnehåll. Det är av yttersta vikt att upphovsrättsdirektiv följs och att ersättningar och motsvarande utställningsersättningar betalas ut även för digitala arrangemang.

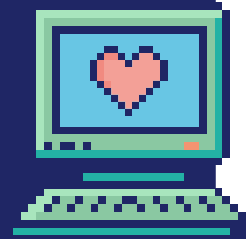
Under temaåret Digitalisering 2023 ska ersättningsmodeller och avtalsvillkor belysas och regionen kommer att stödja intern och extern kompetensutveckling som kopplar an till digitaliseringen och upphovsrättens möjligheter och utmaningar.

I Norrbotten finns idag möjlighet att ta del av digitala konserter, scenkonstföreställningar och konstvisningar och det finns ett brett utbud av digital kultur som är oberoende av tid och rum. Exempel på verksamhet och utbud som flyttat ut på nätet är utbudsdagar, livesända vernissage, visningar på museum, föreläsningar, utbildningar, nätverkande, konferenser, portfoliovisningar och digitala inspelningar.

Region Norrbotten vill i ökad grad ta till vara digitaliseringens möjligheter. Det är viktigt att följa kulturlivets förutsättningar att producera och tillgängliggöra kultur digitalt samtidigt som fysiska mötesplatser fortfarande är viktiga.

Region Norrbotten vill:

- öka kunskapen om upphovsrättsliga frågor och upphandling av digitalt material.
- öka den digitala kompetensen i Norrbotten genom utbildning och stöd.
- stärka kulturens infrastruktur genom att verka för ökad digital tillgänglighet och innovation.

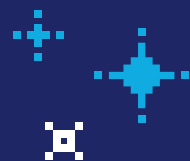
Temaår

Region Norrbotten har arbetat med temaår sedan 2016 med mål att synliggöra särskilda aspekter i den kulturella mångfalden. Tre temaår har genomförts kopplat till mångfald, kulturarv och demokrati. Aktiviteter och evenemang har genomförts av både kommuner, kulturinstitutioner, professionella kulturskare och civilsamhället. Erfarenheterna av att samla sig under ett temaområde gav goda resultat, renderade stor spridning och har fått positiva reaktioner från kommunerna.

Två temaår ska genomföras under kommande kulturplaneperiod. Det första 2023 med temat Digitalisering. Det andra temaåret för 2025, beslutas i mitten av planperioden. Region Norrbotten arbetar med temaåren bland annat genom att avsätta personella resurser, ge uppdrag åt regionala kulturverksamheter och organisationer med verksamhetsbidrag att arbeta med temaåret samt att prioritera projekt med koppling till temat vid fördelning av projektmedel.

Region Norrbotten vill:

- utse 2023 till temaår för Digitalisering och utse 2025 till temaår där innehållsinriktning beslutas i mitten av planperioden.
- uppmana verksamheter, kommuner, organisationer, aktörer och civilsamhälle att uppmärksamma temaåren i sina verksamheter och aktiviteter.

Kultur för och med alla

Alla människor som bor och verkar i Norrbotten ska ha möjlighet att möta, uppleva och skapa kultur och regionen ska i samverkan med kommuner, kulturliv och civilsamhälle verka för ett breddat deltagande i kultur. Ett brett deltagande i Norrbottens kultur innebär att kulturen ska komma breda grupper av invånare till del, oavsett socioekonomiska och geografiska förhållanden, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Kultur för och med alla är en fråga om tillgänglighet: fysisk och digital, för både kulturskapare och besökare. Samtliga regionala kulturverksamheter och verksamheter som tilldelas kulturstöd via Region Norrbotten ska därför uppfylla Statens kulturråds mål för ett tillgängligt kulturliv för personer med funktionsvariation. Kultur för och med alla är även en fråga om mångfald av uttryck och perspektiv, vem som får synas, vems historia som berättas och vad som är norm. Att kunna identifiera sig med andra är en förutsättning för att känna delaktighet i ett samhälle. Region Norrbotten vill stötta initiativ som bidrar till kulturell delaktighet och mångfald, skapa förutsättningar för likvärdigt bemötande samt höjer medvetenhet och kunskap om hbtqi-frågor. Region Norrbotten ska arbeta för ett kulturliv som är tillgängligt, relevant och angeläget för alla.

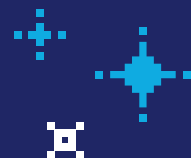
För att Norrbotten ska bli ett mer jämställt län krävs ett medvetet arbete för jämställdhet som bedrivs systematiskt. Alla regionala kulturverksamheter ska därför arbeta aktivt

med jämställdhet utifrån olika perspektiv. En av de största utmaningarna i Norrbotten är att få unga kvinnor att välja att bo kvar eller flytta till länet. Här kan kulturområdet bidra till utveckling och delaktighet, intressanta jobb, en stimulerande fritid och ett mer jämställt län.

Den idéburna kultursektorn har en stor betydelse för ökad delaktighet i kulturlivet då verksamheterna finns i hela länet, på platser där institutioner inte alltid är närvarande och där medlemmar och publik kan delta på många olika sätt. De regionala kulturverksamheterna ska vara ett föredöme i frågor som rör tillgängliggörande av kultur. Alla regionala kulturverksamheter och ansvarsområden omfattas, det handlar om publik- och programarbete, i arrangörsfrågor och som arbetsgivare och finansiär. Verksamheterna ska ständigt söka mer kunskap, utmana normer, analysera erfarenheter och iakttagelser från den egna verksamheten, pröva nya metoder och kontinuerligt utveckla arbetet med breddat deltagande. Region Norrbotten ska verka för hållbara strukturer i frågor som rör breddat deltagande, för samarbeten, nya arbetssätt,

Region Norrbotten vill:

- att de regionala kulturverksamheterna ska utveckla sitt arbete med breddat deltagande.
- följa upp och analysera hur olika kulturstöd kommer kvinnor och män till del.

kunskapshöjning och erfarenhetsutbyten. Alla människors lika värde, strävan efter jämlikhet och jämställdhet samt motverkan av all form av diskriminering, ska genomsyra all kulturverksamhet i Norrbotten.

Barn och unga

Region Norrbotten ska främja barns och ungas tillgång och möjlighet till eget skapande och arbeta för ett breddat deltagande, delaktighet och inflytande. Regionens arbete för barn och ungas rätt och delaktighet i kultur utgår från barnkonventionen som erkänner barnets fulla rätt att ta del av och bidra till det kulturella och konstnärliga livet.

Unga vill spela en viktig roll och bidra i utvecklingen av Norrbotten. Unga vill ha möjlighet att påverka beslutsprocesser, både i lokalsamhället och på regional samt nationell nivå. Att kunna ingå i ett nätverk eller sammanhang är viktigt för identiteten och självkänslan, liksom möjligheten att fritt kunna resa och delta i aktiviteter efter skoltid inom hemkommunen eller i länet. Norrbottens unga efterfrågar ett ökat kulturutbud och fler ändamålsenliga lokaler och mötesplatser, både fysiska och digitala. De unga efterfrågar

också stöd från vuxensamhället och möjlighet till kultur utanför centralorten. Kopplat till de olika konstområdena önskar unga ökad samordning och bättre förutsättningar för ett artistiskt yrkesliv i länet.

De regionala kulturverksamheterna i Norrbotten arbetar särskilt med kultur för och med barn och unga. Det innebär utbud, aktiviteter och satsningar för barn och unga. Till exempel riktade programutbud, plantskolor, talangutveckling, mentorskap, arrangörsutveckling för unga, projekt och pedagogisk verksamhet. Kultur för och med barn och unga i Norrbotten görs också genom olika former av samverkan, projekt och insatser med kommuner, civilsamhället och professionella kulturskapare. Insatser som främjar barns och ungas möten med kultur samt eget skapande ska fortsatt vara centralt i Norrbottens kulturverksamheter.

Ökad tillgänglighet

Undervisning genom kulturskolan erbjuds i alla Norrbottens kommuner och verksamheten är av avgörande betydelse vad gäller tillgänglighet för ungas möte med och eget skapande av kultur. Drygt hälften av

kulturskolorna i Norrbotten har ett kommunalpolitiskt uppdrag och erbjuder avgiftsfri undervisning. Utbudet av kurser på kulturskolorna varierar och är ibland begränsat, samtidigt som unga önskar en breddning med fler ämnen. Finansiering är en utmaning liksom att rekrytera pedagoger, då många kommuner har ett litet befolkningsunderlag samtidigt som de till ytan är geografiskt stora. Det är av vikt att arbeta vidare med olika metoder som främjar tillgänglighet på platser där kulturutbudet i dag är begränsat, särskilt utanför centralorterna.

För att underlätta och utveckla samverkan har Norrbottens kulturskolor ett samarbete inom Norrbottens Kulturskoleråd och olika nätverk. Projektet Kulturskola i hela landet där Norrbotten ingick åren 2019-2021 möjliggjorde en regional samordnarfunktion. Projektets insatser har underlättat kulturskolornas samverkan kring personal, kompetensutveckling och gemensamma regionala projekt vilket gynnat de unga och skapat nya kontaktytor över kommungränserna. Från 2022 är den regionala kulturskolesamordningen permanentad. Två viktiga utvecklingsfrågor för kulturskolornas framtid är samarbetet med den lagstadgade skolan i syfte att säkra alla barn och ungas demokratiska rätt till kultur samt kompetens-

försörjning av utbildade pedagoger.

Ett sätt att möjliggöra tillgång till kulturupplevelser för alla barn, är att stärka samarbetet mellan skola och kultursektor. Genom Ska-pande skola kan projekt bidra till möten med kulturella och konstnärliga uttryck i skolan. Tack vare digitala verktyg kan fler skolor än tidigare nås, oavsett kulturform.

Korsningar av kulturuttryck uppstår och med det nya kulturformer. Spelkultur engagerar och ger gemenskap, framför allt bland unga. Spelkultur har genererat nya mötesplatser och arenor där deltagarna kan vara både åskådare och medskapare. Spelkulturen är en kulturform som når många unga som idag inte nås av traditionella kulturformer och kan vara en väg vidare till andra delar av föreningslivet. Området spelkultur innefattar olika former av spel och spelrelaterade grenar: kortspel, rollspel, brädspel, digitala spel och E-sport, figurspel, lajv och cosplay. Spelkultur engagerar kulturaktörer inom en bredd av de traditionella konstområdena: film, bildkonst, musik, dramatik och dans. Inom spelkulturen rymms också skrivande, språk, olika former av konsthantverk, historia och teknik. Spelföreningar lyfter behov av samverkan med andra kulturaktörer, ett synliggörande av kulturformen och stöttning av initiativ mot en mer jämställd och öppen spelkultur.

Region Norrbotten vill:

- främja insatser för ungas inflytande och delaktighet i samarbete med unga, kommuner och regionala aktörer.
- undersöka möjligheterna för olika koncept för ökad tillgänglighet till kultur utanför centralorterna.
- att Norrbottens kulturverksamheter särskilt beaktar verksamhet som främjar barn och ungas möten med kultur samt eget skapande.

Barn och ungas rätt till kultur

Alla barn har rätt till kultur och i Sverige är barnkonventionen lag vilket innebär ett gemensamt ansvar för att lagen följs. Inom ramen för samverkan kan kulturlivet tillsammans med myndigheter, intresseorganisationer och civilsamhällesaktörer utbyta erfarenheter, formulera utvecklingsbehov och sprida kunskap, skapa samordnarfunktioner och arbetsmodeller för praktiserande av barnkonventionen. Att omsätta barnkonventionen praktiskt innebär att fler barn ges möjlighet till likvärdig tillgång till kultur och professionell scenkonst av hög kvalitet. Olika åldrar har olika förutsättningar, små barn har till exempel också rätt till professionell kultur oavsett bostadsort.

Genom att stärka regionala nätverk för samordning av kultur i skolan kan initiativ stötts som bidrar till att Norrbottens kommuner på mer lika villkor kan arrangera professionell scenkonst. Att som ung möta professionell kultur kan inspirera till eget skapande och

kulturkonsumtion. I ett länsövergripande barnrättsnätverk med Länsstyrelsen, Luleå tekniska universitet, Region Norrbotten och kommunerna arbetas gemensamt för att höja kvaliteten på arbetet med barn och unga enligt barnkonventionen. Kommunerna uttrycker önskemål om stöd samt samordning och fördjupad kunskap och metodstöd kring delaktighet och inflytande.

Vid Region Norrbotten finns Länsungdomsrådet (LUR) som är ett samråd med unga för stärkt delaktighet och dialog. LUR samarbetar med de barn- och ungdomsorganisationer som finns i Norrbotten och olika satsningar som till exempel KulturCrew. LUR ingår i nätverket för unga i Barents, Barents Youth Council. Regionen har ett samråd tillsammans med Met Nuoret och Sáminuorra, Ungt samråd. Syftet är att stärka nationella minoriteters och urfolket samernas möjlighet till inflytande samt att utveckla dialog med barn och unga inom minoritetsområdet. Samrådsforumen är viktiga arenor som behöver fortsätta att utvecklas.

Nationella minoriteter och urfolket samerna

Nationella minoriteters och urfolket samernas kultur är en viktig, aktiv och nyskapande del av kulturen i Norrbotten. I Sápmi finns några av regionens mest framgångsrika konstnärer och professionella kulturskapare och i Tornedalen sjuder det av engagemang och utvecklingskraft. I länet finns även en betydande sverigefinsk- och romsk kultur.

Region Norrbotten har en samordnande roll för aktörerna på området. Kommuner, organisationer, professionella kulturskapare och andra aktörer möts för att tillsammans utveckla kultur för nationella minoriteter och urfolk. Aktörerna efterfrågar samverkan mellan kulturformer, en stark infrastruktur på arrangörsområdet och mötesplatser att samlas kring. Det finns en påtaglig efterfrågan på kultur för barn och unga på alla nationella minoritetsspråk och samiska. Det är angeläget att på olika sätt synliggöra nationella minori-

teters och urfolket samernas långa vistelse i länet, dess historia, språk och kultur.

Norrbottens många minoritetsspråk är i behov av stöd för att överleva och utvecklas. Genom olika insatser kan barn och vuxna som tillhör en nationell minoritet få möjlighet att lära sig, utveckla och använda sitt språk. Etableringen av språkcentrum för både meänkieli och samiska i Institutet för Språk och Folkminnes och Sametingets regi, samt satsningar på Resursbibliotek för meänkieli och samiska i länet, är viktiga för områdenas infrastruktur. Det finns behov av lokala språkcentrum för att hitta metoder för språkutveckling och stötta talare lokalt. Metoder som kan utvecklas är språkbadsaktiviteter, mentorskap för barn och unga samt utveckla fler domäner där språken kan talas och användas aktivt. Polarbibblo är en viktig aktör på området och som resurs i en nationell digital biblioteksinfrastruktur för landet och för Sápmi.

Region Norrbotten vill:

- möta upp utvecklingen av nationella minoriteter och urfolks kultur genom att skapa förutsättningar för stabila nationella minoritets- och urfolksorganisationer.
- utveckla mötesplatser, samverkansformer och forum för dialog för nationella minoriteter och urfolk för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.
- skapa förutsättningar för skapande av kultur för barn och unga samt barnpedagogisk verksamhet på nationella minoritetsspråk och samiska.
- stötta nationella minoriteter och urfolks kulturskapande för utveckling av kulturella uttryck, identiteter och språk.
- etablera en eller flera områden inom kultursamlande verksamhet för tornedalingar, kväner och lantalaiset i samverkan med minoritetsgruppens aktörer.
- stärka Tornedalsteaterns förutsättningar till utveckling genom att inkludera verksamheten i kultursamverkansmodellen.

I Norrbotten är den tornedalska kulturen och språken en stor del av samhällsbilden. Många aktörer är små och behöver stöttning för att kunna utvecklas. Region Norrbotten utreder behovet av en kultursamlade verksamhet för tornedalingar, kväner och lantalauset i dialog med den berörda minoriteten. Tre områden pekas ut som särskilt behöver utvecklas: informationsförmedling, museiverksamhet och mötesplatser samt forskning. Hållbara strukturer för att bibehålla och utveckla den kultursamlade verksamheten är en utmaning bland annat vad gäller ägandeskap och finansiering. Tornedalsteatern är en viktig aktör i den tornedalska kulturens infrastruktur och i arbetet med att revitalisera meänkieli som scenspråk. Tornedalsteaterns förutsättningar behöver utvecklas.

Intresset för samisk kultur ökar och det finns behov att ytterligare stärka den samiska infrastrukturen på samiska villkor och utifrån samiska perspektiv. Samiska aktörer och in-

stitutioner efterfrågar permanenta lösningar och stärkt finansiering som hållbar resurs för landet och för Sápmi. Samiska institutioner behöver synliggöras och Giron Sámi Teáhter behöver få status som samisk nationalscen i Sverige för att kunna utvecklas. Samiska kulturskapare lyfter särskilt fram behov av kompetensutveckling, stipendier, paketering av samiska kultursatsningar och stöd för utgivning av litteratur på samiska språk. Region Norrbotten vill bidra till en stabil och framtidsytande utveckling på området i dialog med det berörda urfolket.

Det finns en levande sverigefinsk- och romsk kultur i Norrbotten. De strukturer som är etablerade i länet behöver fortsatt stöttning och utveckling. Judiskt kulturskapande finns inte etablerad i organiserad form i Norrbotten men initiativ på området kommer att uppmuntras och stötts. Tillsammans med satsningar som Ungt samråd kan regionen stötta de unga kulturskaparna och ungas organisering.

Arrangörer tillgängliggör kultur

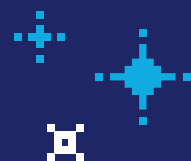
Norrbottens arrangörsområde bärs upp av föreningar, institutioner, kommuner, studieförbund, skolor, biografer, församlingar, näringsliv och ideella aktörer. Arrangörskap handlar om allt det som omger ett arrangemang. Det kan handla om lokalfrågor, teknik och kommunikation. Det är viktigt att arrangörsledet har förutsättningar för att möjliggöra att konstnärlig verksamhet av hög kvalitet når sin publik och att alla som vill har förutsättningar att delta. Arrangörerna utgör en grund för den kulturella infrastrukturen och är en förutsättning för jämlik tillgänglighet till kultur i hela Norrbotten. Arrangörerna är viktiga för tillgången till en mångfald av kultur, och står bland annat bakom årligt återkommande festivaler. Arrangörernas utmaningar är olika beroende på kulturyttring och lokala förutsättningar.

Det behövs samverkan på olika nivåer för att utveckla arrangörsområdet. Det är viktigt att arbeta för en professionalisering genom

utbildningar, samordning, nätverk och digitala lösningar som tillgängliggör en mångfald av kulturupplevelser för fler. För att säkra återväxt och förnyelse behöver arbetet med yngre arrangörer och med att skapa framtidens arrangörskap främjas. Föreningen Arrangörer i Norr arbetar för en professionalisering av arrangörsleden genom kompetenshöjande insatser och samordning för stärkt infrastruktur mellan arrangörer, producenter och kulturskapare. Föreningen är ett samarbete mellan BD Pop, Norrbottensmusiken, Kulturcentrum Ebeneser, Riksteatern Norrbotten och Skådebanan Norrbotten. Föreningen projektleder konceptet KulturCrew i Norrbotten i samarbete med Norrbottensmusiken. KulturCrew vänder sig till barn och unga mellan 10 och 18 år. Satsningar som denna ger barn och unga kompetens, större ansvar och mer inflytande när det gäller kulturarrangemang och kulturaktiviteter. Satsningar på arrangörer skapar förutsättningar för ökad delaktighet och mer kultur för fler.

Region Norrbotten vill:

- stötta initiativ för arrangörsutveckling genom ökad samordning och kompetensutveckling.
- fortsatt stärka återväxten av arrangörsledet genom satsningar på unga arrangörer.

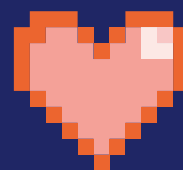
Kultur och hälsa

Området kultur och hälsa bygger på forskning som visar att kultur kan påverka hälsan positivt, ge sammanhang, minska stress, bryta isolering och utanförskap, väcka minnen, underlätta behandling och bearbetning samt öka välmående. Kultur och eget skapande kan stärka självkänsla, identitet och tillhörighet. Området förutsätter samverkan mellan kulturområdet och aktörer inom hälso- och sjukvård samt omsorg. Erfarenheter visar att insatser

som utgått från kulturverksamheternas ordinarie verksamhet med tydliga erbjudanden haft bäst förutsättningar för genomförande. Dans för hälsa genomförs i samverkan med kommunerna och kulturskolorna. Det är en preventiv metod med dokumenterad god effekt på ungas psykiska hälsa som har etablerats i Norrbotten under några år och som ska utvecklas vidare.

Region Norrbotten vill:

- fortsätta utveckla Dans för hälsa i Norrbotten genom att stötta samordning och implementering.
- stötta insatser och samverkan inom kultur och hälsa mellan kulturverksamheter och aktörer inom hälso- och sjukvård samt omsorg.

Samverkan

Samverkan på olika nivåer möjliggör tillgänglighet till ett professionellt kulturutbud i hela länet. Den regionala kulturen i Norrbotten har ett brett och utvecklat samarbete med regioner, kommuner, institutioner, myndigheter, professionella kulturskapare, civilsamhälle och nätverk såväl nationellt som internationellt. Arbete med nätverk, utbyten, kompetensutveckling och främjande insatser för professionella kulturskapare pågår ständigt. Inom Barentsområdet återfinns särskilda satsningar och projekt, bland annat inom Interreg-program. Internationella utbyten sker inom musik-, dans- och konstområdet.

Kultur i Norr

Kultur i Norr är de fyra nordligaste regionernas samverkansstruktur för konst- och kulturpolitisk utveckling utifrån gemensamma målsättningar i det kulturpolitiska positionspapperet. Inom Kultur i Norr genomförs mötesplatser, kunskapshöjande insatser och dialoger med olika regionala och nationella aktörer. Samverkan inom olika kulturområden sker bland annat genom kulturpolitisk samverkan, fortbildningsinsatser, kollegialt utbyte, samarbetsprojekt och utbudssamverkan. Norr-länen ser särskilt ett behov av att utveckla det kollegiala samarbetet kring analys och uppföljning. Genom en fortsatt utveckling av norrlänssamarbetet, kan gemensamma utmaningar överbryggas och tillgängligheten till kultur öka.

Norrbotten ser en styrka i att samverka med de övriga regionerna i norr utifrån gemensamma satsningar och förutsättningar. Genom kommunalförbundet Norrlands Nätverk för Musikteater och Dans (NMD), där regionerna Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland ingår, görs musikteater och dans av hög kvalitet tillgängligt för alla i de fyra nordligaste regionerna. NMD fördelas statligt stöd för att skapa förutsättningar

för turnéutbyte mellan länen. Ensemblerna som ingår i nätverket är Norrlandsoperan, Norrdans, Barn- och ungdomsoperan inom Estrad Norr samt Piteå kammaropera.

Internationellt

Samarbete med andra regioner och aktörer inom Norden, Barentsområdet och Arktis genomförs kontinuerligt inom projekt, utbyten och residens. Deltagande i Joint Working Group on Culture inom Barents Euro Arctic Council möjliggör Barents kulturstipendium och utbyte av erfarenheter för unga sker inom Joint Working Group on Youth och Barents Youth Council. Det nya EU-programmet Interreg Aurora 2021-2027 ska utveckla samarbetet över gränserna i de nordligaste delarna av Sverige, Norge och Finland. Åtta områden är prioriterade inom programmet varav flera kopplar an till kulturområdet. Det internationella utbytet bidrar till kulturell mångfald, att publik och besökare i Norrbotten får inflöde av nya uttryck och berättelser liksom att det främjar den konstnärliga utvecklingen. Tillsammans med Region Västerbotten är regionen med och stödjer arbete för en ansökan till Kreativa Europa.

Civilsamhället och den idéburna kulturektorn

Civilsamhället eller den idéburna sektorn i Norrbotten har en lång tradition av att bidra till utveckling i Norrbotten. Organisationsformerna inom sektorn är olika. Det kan vara sociala företag, kooperativ, religiösa samfund, fackliga organisationer, stiftelser och föreningar. Varje organisation arbetar självständigt och formulerar själva sin roll och sitt uppdrag. För Norrbottens kulturliv är organisationerna från den idéburna kulturektorn, med enskilda personer och grupper engagemang och samarbete avgörande för tillgängliggörande av kultur i länet. Det är viktigt med en god samverkan mellan institutionerna och de idéburna organisationerna. En regional överenskommelse antogs 2021 som ett uttryck för en gemensam vilja att skapa goda förutsättningar för långsiktig samverkan mellan Region Norrbotten, Länsstyrelsen Norrbotten och civilsamhället på regional nivå.

Till överenskommelsen finns en handlingsplan som förtydligar arbetet inom olika utvecklingsområden.

Folkbildning

Folkbildningen består av den fria och frivilliga bildningen som bedrivs inom folkhögskolor, studieförbund och folkbibliotekens verksamhet. I Norrbotten verkar sju rörelsedrivna folkhögskolor och nio studieförbund. De är organiserade i Norrbottens Bildningsförbund. Samverkan mellan regionen och Norrbottens Bildningsförbund sker i regionala folkbildningsrådet, där parterna diskuterar gemensamma frågor. Det har resulterat i en gemensam överenskommelse där sju temaoområden kopplade till regionala utvecklingsstrategin pekas ut. Syftet med överenskommelsen är att stadfästa och utveckla den samverkan som pågår mellan folkbildningen och Region Norrbotten samt att synliggöra och stärka folkbildningens roll i det regionala utvecklingsarbetet. Folkbildningens organisationer har en viktig ställning i Norrbottens kulturliv och är gemensamt den största civilsamhälleliga aktören på bildnings- och kulturområdet. Folkhögskolorna bidrar till utbildningskedjan inom ett flertal kulturområden med kurser inom till exempel konst, musik, dans och media. Studieförbunden genomför studiecirklar, kulturprogram och annan folkbildning inom en mängd områden och ämnen.

Region Norrbotten vill:

- utveckla samverkan inom Kultur i Norr och arbeta för en uppdatering av den kulturpolitiska positionen 2024.
- att Region Norrbottens kulturverksamheter samarbetar interregionalt.
- främja utbyten och residens nationellt och internationellt.

Kulturområden

Med uppdraget att främja en god tillgång till kultur för länets invånare fördelar Region Norrbotten statliga medel till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellens sju områden. Läs mer om kultursamverkansmodellen och de sju områdena på sidan 12. Varje kapitel beskriver respektive områdes förutsättningar, behov och olika aktörer följt av en beskrivning av samt viljeinriktning för den eller de verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen.

Arkiv

Arkiven i Norrbotten förvaltar delar av det gemensamma kulturarvet och utgör en del av vårt kollektiva minne. Arkiven innehåller text, bild, film, ljud och föremål och är betydelsefulla källor för kunskap om historien och förståelsen av hur samhället och livsvillkor har utvecklats. Arkiven, som också tar hand om samtidens information, möjliggör att det i framtiden finns historiskt material för kommande generationer att ta del av. Tillgång till välbevarade arkiv skapar insyn och förutsättningar för ett öppet samhälle och fyller en funktion och möjlighet till deltagande i den demokratiska processen.

Arkiv kan generellt delas in i enskilda respektive offentliga arkiv. De enskilda arkiven kommer från privatpersoner, föreningar, företag och stiftelser. De är oreglerade, bevaras i olika grad och har olika möjligheter att hantera förvaring och tillgänglighet och behöver därför ofta stöd för att bevara och förvalta sitt material. För offentliga arkiv finns lagar som styr och reglerar förvaring, bevarande och hantering av arkivalier.

Norrbottens Föreningsarkiv bildar tillsammans med Norrbottens museum, Arkivcentrum Norrbotten. Det finns 14 kommunarkiv varav några har egna bildarkiv. Åtte museums arkiv, Åja, innehåller unika publikationer, dokument och enskilda arkiv från samiska organisationer och den samiska kulturen. I Övertorneå finns bild- och arkivsamlingar vid Nordkalottens kultur- och forskningscentrum med Nordkalottbiblioteket. I Haparanda finns Mia Greens fotoarkiv och vid Luleå tekniska universitets arkiv och bibliotek finns samlingen av Ragnar Lassinantti. Utöver detta finns ett antal offentliga arkiv, till exempel Sveriges Radios sändningsarkiv och Region Norrbottens arkiv, privata arkiv samt företagsarkiv.

Digitaliseringen med nya tekniker och andra format på handlingar är den enskilt största utmaningen för arkivsektorn. Digitisering av arkivalier är en viktig fråga för att skapa tillgänglighet till de arkiv som finns. Information produceras i allt snabbare takt och i nya format. Säkerställande för bevarande och tillgängliggörande för nutid och framtid är viktigt samtidigt som arkiven består av stora mängder handlingar, bilder och ljudmaterial som ännu inte är digitiserade. Arkivens resurser behöver räcka till båda insatsområdena, samtidigt som antalet arkivarier i Norrbotten är få. Det finns även stora behov kopplat till arkivens digitala infrastruktur. I Region Norrbotten finns i dagsläget inte något e-arkiv för digitalt långtidsbevarande, få arkiv har möjlighet att ta emot handlingar i digitalt format och

tillgängligheten till digitalt arkivmaterial är fortfarande låg. För den enskilda arkivsektorn finns en stor efterfrågan på nationellt stöd och samordning kring digitalisering då kunskap och resurser är begränsade i förhållande till arkivens omfattande och kostsamma behov.

Arkiven är en stor tillgång för forskare och allmänhet vilket förutsätter att arkiven är trovärdiga källor där användarna kan hitta oförvanskad information. Arkiven ska bidra till en allsidig historiebeskrivning, därför är det viktigt att det finns kännedom om arkiven och dess uppdrag hos den breda allmänheten. Det arkivmaterial som samlas in ska representera alla grupper i samhället. Insatser behöver göras för att nå grupper som är underrepresenterade i arkiven samtidigt som åtgärder behövs för att höja kvaliteten på det material som kommer in så att mängden handlingar som ska hanteras begränsas.

Arkivens utåtriktade verksamhet är viktig för att öka kunskapen om och väcka intresse för arkiven. Källkritik är ett ovärderligt verktyg för demokratin och där har arkiven en given roll. Publikt och pedagogiskt arbete mot olika målgrupper, särskilt barn och unga och Norrbottens skolor behöver utvecklas. Tillgängligheten till arkiv ska vara god för skolor, grupper och enskilda besökare. De samarbeten som utvecklats mellan arkiven i Norrbotten behöver fortsätta, för samordning av gemensamma utvecklingsfrågor och kollegialt lärande.

Arkivcentrum Norrbotten

Arkivcentrum Norrbotten är benämningen på Norrbottens Föreningsarkiv och Norrbottens museums arkiv och bibliotekssamverkan inom arkivområdet. Inom Arkivcentrum Norrbotten samordnas publik verksamhet som studiebesök och tematiska evenemang samt forskarmottagningen. Till Arkivcentrum Norrbotten kan allmänheten vända sig för att ta del av arkivhandlingar, litteratur och fotografier.

Norrbottens Föreningsarkiv

Norrbottens Föreningsarkiv bildades 1965 under namnet Folkrörelsernas arkiv i Norrbotten. Arkivet arbetar med att bevara, dokumentera och tillgängliggöra föreningslivets kulturarv och historia i länet inom föreningsliv, politik, fackförbund, religiösa samfund, privata arkiv med flera. I arkivet kan den som är intresserad av Norrbottens föreningshistoria ta del av en mängd unika handlingar och i arkiven förvaras medlemsföreningarnas över 3 500 arkiv med material från 1800-talet till nutid.

Norrbottens museum

Norrbottens museums arkiv har länets kulturhistoria i fokus och innehåller handlingar från olika verksamhetsområden. Det kan röra sig om dokumentationer av bebyggelse, arkeologiska undersökningar, utställningar och mycket annat. I arkivet förvaras avskrifter och kopior från andra arkivinstitutioner av material som rör Norrbotten och det finns även handlingar från norrbottniska företag, gårdar och privatpersoner som donerats till museet.

Nedan beskrivs Region Norrbottens viljeinriktning för Arkivcentrum Norrbotten under planperioden 2023 - 2026.

Region Norrbotten vill:

- ta fram en plan för arbetet med den fortsatta digitiseringen av arkivmaterial.
- arbeta för ökad tillgänglighet av digitaliserat arkivmaterial.
- utveckla den publika och pedagogiska verksamheten, särskilt med fokus på barn och unga, för att lyfta arkivet som resurs och nå nya deltagare.
- bidra till ökad samverkan mellan arkiven för gemensam kompetensutveckling och samordning av utvecklingsfrågor.
- stötta och vara rådgivande i arkiveringsfrågor för allmänheten och skapa ökad kännedom om arkivens verksamhet.

Aktörer i Norrbotten inom området

Norrbottens föreningsarkiv* | Norrbottens museums arkiv* | Åja arkiv och bibliotek | Gällivare museums arkiv | Luleå tekniska universitets arkiv | Nordkalottens kultur- och forskningscentrums arkiv | Piteå museums arkiv | Silvermuseets arkiv | Enskilda arkiv | Företagsarkiv | Offentliga arkiv | Kommunarkiv inklusive bildarkiv

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Bibliotek, läs- och litteraturfrämjande verksamhet

Alla offentligt finansierade bibliotek ska arbeta för det demokratiska samhällets utveckling och bidra till ökad kunskap och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning, forskning och för kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteken ska vara tillgängliga för alla och ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och urfolket samerna, personer med annat modersmål än svenska och personer med funktionsnedsättning. Folkbiblioteken ska särskilt prioritera barn och unga. Biblioteksverksamheterna regleras av bibliotekslagen.

I Norrbotten finns bibliotek inom kommunal, regional och statlig verksamhet och vid friskolor, stiftelser samt vid en folkhögskola. Biblioteken ger länets invånare tillgång till litteratur, medier, kulturella upplevelser, information och kunskap. De kommunala folkbiblioteken är den största verksamheten med 32 fysiska enheter och 7 bokbussar med cirka 500 hållplatser i hela länet. Kommunerna ansvarar för skolbibliotek inom grund- och gymnasieskola med undantag för friskolornas biblioteksverksamhet. Skolbiblioteken lyder under både skollagen och bibliotekslagen. Regionbibliotek Norrbotten verkar för strategisk utveckling genom samordning, projekt, processledning och kompetensutveckling för folkbiblioteken. Biblioteken ingår i en nationell struktur för samverkan med Kungliga biblioteket, Myndigheten för tillgängliga medier med flera, för ett brett utbud av bibliotekstjänster.

Folkbiblioteken fyller en viktig funktion som demokratisk plats för invånarnas tillgång till information, litteratur och aktiviteter för kunskapsbildning och kulturella upplevelser. Folkbiblioteken och regionbiblioteket samverkar inom organisationen Biblioteken i Norrbotten. Det regionala samarbetet är

omfattande och insatser har de senaste åren särskilt gjorts inom läsfrämjande, digitalisering och digital delaktighet. Samarbete sker även med andra aktörer inom och utom biblioteksområdet. Insatser görs bland annat för att öka folkbibliotekens digitala kompetens i syfte att stödja invånarnas användning av digitala tjänster och verktyg, för ökad kunskap om källkritik och att främja läsning och språkutveckling utifrån barns och ungas behov och förutsättningar.

Läsfrämjande, digitalisering, digital delaktighet och utvecklad regional och nationell samverkan kommer att vara fortsatt strategiskt viktiga områden framöver. Arbetet med utveckling av Polarbibblo som resurs för hela landet och för Sápmi ska fortsätta, med en utökning av innehåll och aktiviteter på fler nationella minoritetsspråk. Den regionala biblioteksverksamheten ska enligt bibliotekslagen utgå från en regional biblioteksplan. En ny biblioteksplan antas för 2023-2026 som strategiskt styrdokument. Planen ska stimulera samverkan i länet och även vägleda kommunala bibliotek i deras utvecklingsarbete.

Regionbibliotek Norrbotten

Regionbiblioteket ska främja folkbibliotekens samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet samt arbeta för de prioriterade målgrupperna i bibliotekslagen. Regionbiblioteket driver och utvecklar Polarbibblo för barns berättelser och skapande genom läs- och skrivaktiviteter. Den digitala resursen Norrbottensförfattare synliggör och främjar norrbottnisk litteratur och författarskap. Insatser för att stödja och utveckla det läsfrämjande arbetet är centralt. Samarbetet med barnhälsovården fortgår för små barns språkutveckling. Regionbiblioteket medverkar i projekt för utveckling av bokbussarna för en utökad invånarservice och som digital servicepunkt och kommunalt nav för digital kompetens.

Polarbibblo

Polarbibblo är en digital plattform där barn får göra sin röst hörd genom berättelser och skapande. Med läs- och skrivstimulerande aktiviteter kan barn utveckla sitt språk, få sina verk publicerade och inspirera andra att läsa, skapa och berätta. Utvecklingen av Polarbibblo på meänkieli och dess varieteter och på de samiska språken har gjorts i samarbete med Sametinget, Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksoalaiset och folkbiblioteken i Norrbotten. Region Norrbotten har beviljats statlig medfinansiering för Polarbibblo som en ny verksamhet inom kultursamverkansmodellen.

Region Norrbotten vill:

- utveckla och stärka det regionala bibliotekssamarbetet och arbetet med digitalisering för invånarnas tillgång till bibliotekstjänster, litteratur och medier.
- stödja utvecklingen av folkbiblioteket som en öppen och tillgänglig plats för demokrati och delaktighet och som en resurs för ökad hållbarhet.
- stärka det läsfrämjande arbetet för ett ökat intresse för läsning och litteratur.
- stödja folkbibliotekens arbete med medie- och informationskunnighet för ökad digital delaktighet hos norrbottningarna.
- utveckla Polarbibblo för barns berättelser och skapande som resurs för barn i Sverige och i Sápmi.

Aktörer i Norrbotten inom området

Regionbibliotek Norrbotten* | Norrbottens museums bibliotek* | Åjttes arkiv och bibliotek | Institutet för rymdfysiks bibliotek | Nordkalottbiblioteket | Region Norrbottens medicinska e-bibliotek | Samernas bibliotek, Sametinget | Universitetsbiblioteket, Luleå tekniska universitet | Folkbibliotek | Skolbibliotek, kommunala, friskolor och folkhögskolor

*Ingår i kultursamverkansmodellen

Litteratur

Litteratur är en konstform som är både språk- och kulturbärande. Genom litteraturen får individen tillgång till ett rikt språk som är en grundläggande förutsättning för demokrati och yttrandefrihet. Region Norrbotten vill stärka litteraturen och synliggöra Norrbottens litteratur och litterära upphovspersoner.

Litteraturområdet i Norrbotten innefattar många små aktörer där författare, skribenter, tidskrifter, förläggare, litterära översättare och andra professionella kulturskapare var för sig utgör en viktig kugge i det litterära Norrbotten. Resurscentrum för litteratur ska stötta utvecklingen av litteraturen som konstform i Norrbotten och ge stöd till de professionella kulturskaparna inom litteraturområdet samt underlätta författarskap. Tjállegoahte, Författarcentrum Sápmi, arbetar för att stärka den samiska litteraturen och för att fler ska få tillgång till litteratur på samiska och litteratur skriven av samer. Folkbiblioteken och bokbussarna tillgängliggör och synliggör litteratur och är centrala rum på litteraturområdet. Författarcentrum Norr spelar en viktig roll för utvecklingen av litteraturen som konstform. Olika föreningar skapar scener, arrangemang och mötesplatser för berättande, författare och läsare. För att utbilda sig inom skrivande finns utbildningar vid Luleå tekniska universitet och folkhögskolor. Studieförbund, fristående arrangörer och föreningar erbjuder kortare kurser och fortbildning.

Litteratur från Norrbotten når inte ut tillräckligt brett trots en infrastruktur med bibliotek, föreningar, intresseorganisationer och centrubildningar samt arenor i form av litteraturfestivaler och olika litteraturarrangemang. Norrbottens litteratur ska användas

i det läsfrämjande arbetet och fler insatser behöver göras för att synliggöra professionella författare från Norrbotten samt möjliggöra mer norrbottnisk litteratur, i synnerhet på nationella minoritetsspråk och urfolket samernas språk.

En författare arbetar med uttryck, en bok, ett konstnärligt objekt som ska till en läsande eller lyssnande mottagare. Det kräver olika vägar för att nå sin publik. För att litteraturområdet ska kunna utvecklas behövs därför fler arenor som kulturella mötesplatser, litterära rum och satsningar på digitala arenor. Norrbotten är ett län med stora avstånd där digitala kanaler många gånger är enda möjligheten för att kunna få ta del av kultur och där till exempel digitala författarframträdanden gör det möjligt för författare att nå ut. De professionella författarna känner sig också ofta ensamma i sitt arbete. För att kunna utveckla litteraturområdet i länet behövs fler kunskaps- och kompetensutvecklingsinsatser för kunskapsutbyte mellan professionella författare liksom mentorskapsprogram. Nätverk och projekt kan bidra till sammanhang, utbyten och samverkan. Satsningar på residens och samarbeten med andra kulturområden kan bidra till utveckling och främja konstnärlig förnyelse och kvalitet.

Yttrandefrihet är grundläggande och professionella kulturskapare inom litteraturområdet ska ges goda förutsättningar att verka och utvecklas i Norrbotten. Avtalsenliga arvoden

ska tillämpas, det ska finnas möjlighet till författarstöd och de insatser som görs ska utgå från de professionella aktörernas behov. Detta kan bland annat säkerställas genom kontinuerliga dialoger och samarbete med professionella kulturskapare och KLYS. Nya kanaler och plattformar för skrivande och litteratur skapar nya förutsättningar för utgivning och distribution. Vid digitalisering och digitalt tillgängliggörande av litteratur måste alltid upphovsrättsliga ersättningar till olika upphovsrättsinnehavare, däribland upphovspersoner och utövande konstnärer ingå. Regionens satsningar på digitaliseringens möjligheter inom litteraturområdet ska även inkludera spridning av kunskap om upphovsrätten och när avtal måste skrivas och ersättning utgå.

För att bidra till återväxten av professionella författare ska blivande författare få möjlighet att utvecklas och prova sig fram för att stärka sitt självförtroende och våga satsa på skrivandet. Mentorskap, workshops och kortare skrivarkurser har på andra håll inom litteraturområdet varit en viktig faktor för att stärka unga skrivande personer. Det är ett område som kan utvecklas i samverkan med folkbiblioteken i Norrbotten. Möjligheten till stöd gällande författarskap ska fortsätta bland annat genom rådgivning till enskilda aktörer på litteraturområdet och genom olika former av samverkan där olika aktörer på litteraturområdet får en möjlighet att träffas.

Resurscentrum för litteratur

Resurscentrum för litteratur arbetar med att stötta författare, skribenter, förläggare, litterära översättare och andra professionella

kulturskapare på litteraturområdet i Norrbotten. Verksamheten ska vara ett nav i det litterära Norrbotten genom att lyfta litteraturen som konstform och underlätta författarskap, utgivning av litteratur och litteratursamverkan i länet. Detta görs genom att erbjuda rådgivning, fortbildning, nätverk, mötesplatser och projekt. Resurscentrum för litteratur ska synliggöra och möjliggöra mer litteratur från Norrbotten, i synnerhet på nationella minoritetsspråk och urfolket samernas språk.

Region Norrbotten vill:

- initiera projekt och insatser som främjar samverkan och skapar mötesplatser i syfte att stärka professionella litterära kulturskapare i Norrbotten.
- synliggöra och möjliggöra mer norrbottensk litteratur, i synnerhet på nationella minoritetsspråk och samiska.
- utveckla arenor för skrivande och mentorskapsprogram i syfte att stödja och utveckla författarskap.
- stötta författare, förläggare och andra professionella kulturskapare genom utbildningar, residens och rådgivning.

Aktörer i Norrbotten inom området

Resurscentrum för litteratur* | Regionbibliotek Norrbotten* | Bágo čálliid siebrie | Författarcentrum Norr | Meän Kirjailijat | Tjállegoahte, Författarcentrum Sápmi | Folkhögskolor och studieförbund | Luleå tekniska universitet | Folkbibliotek | Bokmässor | Förlag | Professionella kulturskapare | Fria aktörer | Föreningar

*Ingår i kultursamverkansmodellen

Bild, form och design

Konstområdet i Norrbotten har haft en stark utveckling och vitalisering det senaste decenniet, särskilt gällande etablering av infrastruktur som institutioner, organisationer, professionella kulturskapare och konstnärsdrivna initiativ. Konstnärer från Norrbotten ses såväl på den nationella som internationella arenan med inköp och utställningar på välkända institutioner och deltagande i biennaler, där särskilt samiska konstnärer fått ett stort genomslag på den internationella konstscenen.

Norrbotten har ett rikt konstliv med ett stort antal aktörer och verksamheter som professionella kulturskapare, konstnärsgupper, föreningar, fria aktörer, kommuner, regionala verksamheter, institutioner, utbildningsaktörer och kulturskolor. De erbjuder publika platser och driver samarbeten, projekt och aktiviteter som utvecklar, stärker och förnyar konstscenen i Norrbotten. Utvecklingen av Institutet, Galleri Syster och Moskosel Creative Lab bidrar till internationella impulser och tillför Norrbottens konstscen ny energi. Konsthall Tornedalen kommer att innebära en ny plats för nationella och internationella konstnärer att möta sin publik och en ökad tillgänglighet till konst.

En hållbar struktur finns för att genomföra residens på bild- och formområdet. Erfarenheter från tidigare satsningar ska omhändertas och utvecklas. Genom en fortsatt utveckling av residens skapas förutsättningar för utbyten och konstnärlig förnyelse samt en ökad tillgänglighet till konst, särskilt på platser där utbudet idag är begränsat.

Ett aktivt arbete för att stärka konsthantverkare och formgivare i länet har gett gott resultat. Det finns en stor potential i att samverka med andra branscher för att besökare ska kunna uppleva Norrbottens kulturarv och nutida hantverk samtidigt som det kan skapa en arbetsmarknad för de professionella utövarna. Ett helhetsgrepp ska tas för att fortsatt stärka form- och designområdet i Norrbotten.

Förutsättningarna för konstnärer och konstinstitutioners möjligheter att utvecklas behöver fortsatt vara i fokus med insatser för arbetsmöjligheter, villkor och synlighet. Vid Region Norrbotten tillämpas MU-avtalet samt KLYS arvodesrekommendationer. Norrbottens konstitutioner ska främja konstnärlig förnyelse och kvalitet samt bidra till utbyten och inflöde av konstnärer, curators och kompetens. Olika kompetenser efterfrågas och är

en förutsättning för institutionernas och hela konstområdets utveckling. Det är viktigt att arbetet med att stärka utbildningsledet för Norrbottens konstnärer och kulturproducenter fortsätter.

Inom pedagogikområdet görs satsningar för att skapa förutsättningar för fler insatser i skolan och verksamheter som vill arbeta med konst för och med barn och unga. Insatser som främjar barns och ungas möten med professionell konst samt eget skapande är fortsatt centralt för regionens konstverksamheter.

Region Norrbotten tillämpar enprocentregeln och har stöttat kommuner och aktörer som upphandlar konst genom utbildningar och stöd. Kunskapsutvecklingen inom området behöver fortsätta med insatser för att inspirera till konst i det offentliga rummet, göra konsten tillgänglig för fler och skapa arbetstillfällen för konstnärer bland annat genom samverkan med näringslivet. Gestaltad livsmiljö är ett område som är särskilt viktigt när samhället utvecklas med den gröna omställningen. Arbetet kräver tvärssektoriell samverkan där konsten har en viktig uppgift både i att följa och formulera samhällsutvecklingen och att svara för den ökade efterfrågan på kulturella upplevelser.

Regionen har väl utvecklade nätverk regionalt, nationellt, inom Arktis och internationellt. Kulturellt samarbete är viktigt då konst och kultur inte bara belyser och synliggör de skeenden vi står inför utan även stärker gemensamma kulturella identiteter och bidrar till konstnärlig förnyelse. Konstkritiken är både ett ifrågasättande av och deltagande i det offentliga samtalet som genom samverkan och gränsöverskridande samarbeten med andra kulturområden kan utveckla kulturen i stort. Samarbetet med civilsamhället för ökad delaktighet och kunskap om den fria konstens betydelse i vårt demokratiska samhälle är ständigt aktuellt och ska fortsätta.

Havremagasinet Länskonsthall Boden

Havremagasinet är ett av Sveriges största rum för samtidskonst. Havremagasinet har sedan starten 2010 arbetat för att skapa en plats där samtidskonsten är publikens resurs för att uppleva, tänka, reflektera, men också att utmana sig själv och söka nya perspektiv på tillvaron. Havremagasinet producerar och visar utställningar med samtidskonst som gärna adresserar aktuella globala ämnen ofta med starka kopplingar till Norrbotten och Barents. Utställningarna kompletteras med ett programutbud och pedagogisk verksamhet samt genom olika projekt i Norrbotten.

Region Norrbotten vill:

- verka för fler internationella och interkulturella utbyten och samverkan.
- utveckla den pedagogiska verksamheten på minoritetsspråk och urfolket samernas språk.
- bidra i arbetet med gestaltad livsmiljö och dialogen kring konstens roll i samhällsutvecklingen.

Konstkonsulent

Konstkonsulenten arbetar med att synliggöra hur konst och kultur är en del av ett demokratiskt samhälle. Delvis handlar arbetet om att stärka möjligheterna för barn och unga i Norrbotten att ta del av konst och eget skapande. Konstkonsulenten är också en resurs för kommuner i frågor om bildkonst. Insatser kan röra att stärka producentledet inom konstfältet genom projekt och utbildning, bidra till offentliga konstuppdrag samt implementera konsten i arbetet med gestaltad livsmiljö. Arbetet sker i hela regionen, genom samarbeten tillsammans med övriga norrlän, i Sverige och internationellt.

Region Norrbotten vill:

- ge rådgivning och stöd i utvecklingsfrågor till befintliga och nya verksamheter inom konstområdet.
- stötta arbetet för mer konst och kultur riktat till barn och unga.
- arbeta för etableringen av en producentutbildning i regionen.
- bidra i arbetet med gestaltad livsmiljö och dialogen kring konstens roll i samhällsutvecklingen.

Konstmuseet i Norr

Konstmuseet i Norr, Norrbottens länskonstmuseum, visar samhällsengagerad och kritiskt orienterad samtidskonst med Barents som geografisk utgångspunkt. Konstmuseet i Norr ska stimulera kreativitet och fritt tänkande, skapa debatt och göra konsten till en angelägen röst i det offentliga och demokratiska samtalet. Utöver utställningar genomför museet projekt, programverksamhet och aktiviteter. Verksamheten genomförs i de fysiska lokalerna i Kristallen, Kiruna stadshus och i länsövergripande utställnings- och projektverksamhet med syfte att tillgängliggöra och samtala om konst i Norrbottens 14 kommuner. Konstmuseet i Norr bygger aktivt upp en egen konstsamling.

Region Norrbotten vill:

- med Barents som geografisk utgångspunkt utveckla nätverk för samverkan, kreativitet och demokratiska samtal.
- genom regionalt samarbete och närvaro utveckla nya arenor i hela länet för publika möten och dialoger kring samtidskonst och konstens roll i samhällsutvecklingen.
- etablera museet som nod för samtidskonst i norra Sverige.
- utveckla den pedagogiska verksamheten för museets utåtriktade aktiviteter.

Resurscentrum för konst

Resurscentrum för konst arbetar med att stötta de professionella konstnärerna och konsthantverkarna i Norrbotten. Detta görs genom att erbjuda fortbildning, förmedla uppdrag, skapa utställningsmöjligheter, driva projekt och jobba med internationella utbyten och residens. Genom att skapa olika typer av uppdrag till konstnärerna i och utanför länet stöttas möjligheten att kunna bo och verka som professionell konstnär i Norrbotten. Verksamheten bedrivs till stor del genom samverkan med övriga konstlivet i länet.

Region Norrbotten vill:

- fortsatt verka för fler utställningsplatser och uppdrag, regionalt, nationellt och internationellt samt inkludera nya konstnärer i regionens konstscen.
- fortsatt utveckla residensverksamheten i regionen.
- stärka curators funktion och roll i regionen genom fortbildning och nätverksbyggande.
- utveckla performancekonsten i länet i samverkan med danskonsulenten.

Aktörer i Norrbotten inom området

Havremagasinet* | Konstkonsulent* | Konstmuseet i Norr* | Resurscentrum för konst* | Regionkonsten | Galleri Syster/ Galleri Lillasyster | Institutet | Konsthall Tornedalen | Konstfrämjandet Norrbotten | Konstnärer i Norrbotten | Konstnärernas kollektivverkstad | Konstnärscentrum Nord KRO Norrbotten | Kultur för unga och barn i Norrbotten (KUBN) | Moskosel Creative Lab | Sveriges Konstföreningar och konstgillen | Konsthallar/Museum | Kulturskolor | Estetiska gymnasieprogram Folkhögskolor och studieförbund | Professionella kulturskapare | Fria aktörer | Föreningar | Nätverk

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Film – filmkulturell verksamhet och pedagogik

Filmkulturell verksamhet avser pedagogiskt arbete med film för och med barn och unga, i skolor och med unga filmare för att utveckla filmintresset och branschens långsiktiga utveckling. Filmkulturell verksamhet omfattas av arbete med filmpedagogik, skolbioverksamhet samt visning och spridning av film.

Filmpool Nord är ett regionalt filmbolag. Uppdragsmässigt rymmer bolaget både ett resurscentrum för pedagogik och filmkultur och ett produktionscentrum. Filmbolagets uppdrag som rör medfinansiering och produktion av kort- och dokumentärfilm, tv-serier och långfilm hanteras utanför kultursamverkansmodellen. Filmpool Nord arbetar inom sitt resurscentrumuppdrag med film och filmpedagogik för barn och unga inom och utanför skolan samt med att stötta ungas filmintresse. Verksamheten ska även främja spridning och visning av film. Samarbeten sker tillsammans med länets 14 kommuner, kulturskolor, skolor, biografer, Folkets Hus, studieförbund, föreningar, filmfestivaler samt aktörer och enskilda som arrangerar evenemang där film ingår. Förutom aktörerna i Norrbotten är SVT, Svenska Filminstitutet samt UR viktiga för det filmkulturella och filmpedagogiska området i stort.

Alla kommuner i Norrbotten omfattas av Filmpool Nords filmkulturella och pedagogiska arbete vid länets skolor. Att öka kunskapen

om hur man skapar, kritiskt granskar samt får fler att se på film är ständigt aktuellt. Detta för att ge perspektiv, kunskap, samt att bidra till att fler kulturutövare skapar filmberättelser. En plattform för detta är Filmriket. Filmriket är skapad för barn och unga samt pedagoger med utgångspunkten att se, skapa och samtala om film regionalt, nationellt och internationellt. Via den digitala plattformen främjas även den demokratiska rättigheten att lära sig filmens språk. Filmriket är en satsning som fått uppmärksamhet och användare i hela landet. Erfarenheter från satsningen ska omhändertas och utvecklas vidare.

Filmpool Nord arrangerar även kurser för att lära unga och talanger filmskapandets olika processer. Samarbeten med kommuner och andra aktörer skapar förutsättningar för feriejobb, sommarkollo, filmfestivaler samt olika typer av talangsatsningar i Norrbotten. Tillsammans med Film i Västerbotten har Filmpool Nord arbetat med talangutveckling som ett steg för att på lång sikt stärka branschutvecklingen inom kort- och dokumentärfilm, långfilm och tv-serier.

Filmpool Nord

Filmpool Nord är ett offentligt ägt bolag där Region Norrbotten är den största ägaren. Det är en regional filmorganisation för film, tv, rörlig bild som bransch och näring samt ett filmkulturellt och pedagogiskt resurscentrum för film och rörlig bild. Förutom Region Norrbotten ägs bolaget även av tretton kommuner i Norrbotten. Filmpool Nord ska arbeta med film för barn och unga inom och utanför skolan och stödja filmintresse, filmpedagogik och branschens långsiktiga utveckling. Bolaget medfinansierar olika typer av filmproduktioner och ger stöd till barn och unga, pedagoger, föreningar samt talanger och professionella filmare.

Region Norrbotten vill:

- utveckla och kontinuerligt uppdatera Filmriket med filmpedagogiskt innehåll som gör den nationella plattformen relevant i framtiden.
- att film som skapas i länet visas både digitalt och fysiskt, regionalt och nationellt samt sammankopplas med utbildningar för ökad tillgänglighet och används som filmpedagogiskt material.
- vitalisera den norrbottniska filmbranschen genom talangutveckling via den filmkulturella verksamheten.

Aktörer i Norrbotten inom området

Filmpool Nord* | Skolor | Kulturskolor | Folkhögskolor och studieförbund | Professionella kulturskapare | Fria aktörer | Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Museum och kulturmiljö

Kulturarv innefattar såväl materiella som immateriella uttryck som exempelvis traditioner, språk, konstnärliga verk, historiska lämningar, arkiv- och föremålssamlingar samt kulturmiljöer och kulturlandskap. Vad som betraktas som kulturarv förändras med tiden och ett kulturarv som bevaras, används och utvecklas spelar en viktig roll för en hållbar samhällsutveckling.

Museer är en del av samhällets kollektiva minne och ska bidra till samhällsutvecklingen genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Museiverksamhet är ett brett begrepp som bland annat inrymmer arbetet med att förvärva, bevara, förmedla och levandegöra kulturarvsområdet, både materiella och immateriella värden. Det är viktigt att kulturarvsinstitutionerna ständigt utmanar och problematiserar synen på arv, historieskrivning, identitet och bevarandeideologi. I kulturarv ingår kulturmiljön, som omfattar den av människan påverkade fysiska miljön. Kulturmiljön kan innefatta alltifrån enskilda objekt till stora landskapsavsnitt. Norrbottens kulturmiljöer förmedlar länets kultur- och samhällsutveckling och de levnadsvillkor eller verksamheter som präglat länet.

Museum

I Norrbotten finns ett flertal museer och utställningsaktörer som visar kulturarv och presenterar kulturmiljöer på olika sätt. Läns-museet Norrbottens museum har ett brett regionalt uppdrag och ingår i kultursamverkansmodellen. Andra större museer är Åjtte, huvudmuseum för den samiska kulturen, Försvarmuseum Boden för Sveriges militärhistoriska arv och Silvermuseet i Arjeplog med särskild forskningsinriktning mot kulturarv,

landskapsnyttjande och nyttjande av naturresurserna. Gällivare Kulturmuseum är ett kulturhistoriskt museum som visar den lokala historien och Piteå museum är ett kulturhistoriskt museum för pitebygden. Tornedalens museum bygger på ett samarbete mellan Haparanda och Torneå och är ett gemensamt museum för båda städerna.

Friluftsmuseet Hägnan i Luleå är ett kultur- och naturhistoriskt landsbygdsmuseum om Norrbottens kustregion. Utöver dessa finns museer som drivs genom föreningar, bygdegårdar, och privata initiativ. Samarbete mellan de större museerna sker i och genom olika nätverk, studiebesök och kollegialt lärande, utlån av föremål och genom arbete med samlingsförvaltning.

Museernas framtida utmaningar kopplar an till områden som hantering och förvaring av samlingarna, förvaltning och utveckling av museibyggnader och förnyelse av utställningar. En central utvecklingsfråga är att öka tillgängligheten till Norrbottens kulturarv. Där är digitaliseringen av kulturarvet och utvecklingen av olika verktyg avgörande för att kunna nå ut bredare. Nationella minoriteter och urfolket samerna är en viktig del av Norrbottens kulturarv och arbete för att synliggöra områdena och öka kunskapen inom regionen ska fortsätta. Norrbottens museum ska fastställa en policy för etisk hantering av mänskliga kvarlevor och återlämnandet av

andra kulturföremål. Museerna lyfter behov av förstärkta personella och ekonomiska resurser för att kunna uppfylla uppdragen. Kunskapsuppbyggnad och forskning är en viktig del av museernas roll i samhället som kunskapsinstitutioner. Det är viktigt att forskningen bibehålls och bedrivs på museerna men också stärks med fler forskare knutna till verksamheterna. Detta kan ske i samverkan med universitet och andra institutioner.

Norrbottens museum

Norrbottens länsmuseum har ett brett uppdrag att arbeta med Norrbottens kulturarv, förhistoria, historia och samtid som ska förvaltas, tillgängliggöras och utvecklas. Till verksamhetsområdena hör arkeologi, arkiv, bebyggelse, bibliotek, bildarkiv, etnologi, fotografi och föremålssamlingar. Museet arbetar bland annat genom dokumentation, vård och registrering av museisamlingar, kunskapsförmedling och rådgivning, forskning, digitalisering, museipedagogik och utställnings- och programverksamhet. Genom forskning, aktiv samlingsförvaltning och ett omfattande programutbud, utställningar och annan publik verksamhet tillgängliggörs kulturarvet. Samtidsdokumentation är ett viktigt område. Läns museet har lokaler för magasinering av samlingar i Luleå och Boden samt för publik verksamhet i Luleå. Program och utbud av tjänster finns för och sker i hela länet. Samarbeten finns med museer i Norrbotten samt övriga norrlän.

Region Norrbotten vill:

- utveckla ett ökat digitalt utbud för att nå in i hela länet.
- hitta långsiktigt hållbara lösningar med ändamålsenliga lokaler för föremål, samlingar och publik verksamhet.
- vidareutveckla tillgängligheten fysiskt och digitalt för ett breddat deltagande för målgruppen sällanbesökare.
- genom digitisering och digitalisering tillgängliggöra Norrbottens museums samlingar för forskare och allmänhet.
- fortsätta utveckla forskningssamarbeten för att stärka Norrbottens museums kunskapsuppbyggnad.
- öka samverkan och samarbeten med andra aktörer och parter i nätverk, forskningsprojekt och program.
- utveckla Skogsbruks- och Flottningsmuseet i Storforsen med berörda aktörer, initialt i form av en vård- och underhållsinsats av kulturbyggnaderna inom området.

Aktörer i Norrbotten inom området

Norrbottens museum* | Åjtte – Svenskt fjäll- och samemuseum | Friluftsmuseet Hägnan
Försvarsmuseum Boden | Gällivare museum | Piteå museum | Silvermuseet | Tornedalens museum |
Bygdemuseer | Ideella museum | Privata museum

*Ingår i kultursamverkansmodellen

Kulturmiljö

Kulturmiljö avser hela den av människor påverkade miljön, det vill säga som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. En kulturmiljö kan preciseras och avgränsas till att omfatta en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en region. Det kan röra sig om intensivt utnyttjade stads- och industriområden såväl som extensivt påverkade skogs- eller fjälllandskap. Kulturmiljö omfattar inte bara landskapets fysiska innehåll utan även immateriella företeelser som ortnamn eller sägner som är knutna till en plats eller ett område. Kulturmiljön är en del av kulturarvet.

I Norrbotten återfinns tre av Sveriges femton världsarv: Laponia, Struves meridianbåge och Gammelstads kyrkstad. Ett arbete har påbörjats för att levandegöra Tornedalens håvfisketradition som immateriellt kulturarv. I samband med samhällsomvandlingarna i Kiruna och Gällivare är det viktigt att säkra historiska värden samtidigt som nya samhällen byggs upp. Länsstyrelsen i Norrbotten har det övergripande ansvaret för det statliga kulturmiljöarbetet i länet och ska verka för att uppnå de nationella målen för kulturmiljöarbetet. Länsstyrelsen ska inom ramen för sitt ansvar samverka med kulturmiljövårdande

aktörer, särskilt läns museer och motsvarande museer. Norrbottens museum är den största institutionen inom kulturmiljöområdet i länet.

Det finns ett regionalt kulturmiljönätverk för aktiv samverkan, samordning och dialog mellan regionens kulturmiljöaktörer. Kommunerna i Norrbotten är viktiga aktörer i förvaltning av länets kulturmiljöer. Därför är det centralt att ge stöd till kommunerna med kunskapsunderlag och bidra till kunskapshöjning. Forskning och kunskapsuppbyggnad är ett fokusområde för minskade kunskapsluckor gällande länets förhistoria. Övergripande utmaningar som lyfts inom området är kompetensförsörjning och minskade ekonomiska resurser. Samverkan och samordning inom projekt, personellt, finansiellt samt med andra resurser är avgörande då aktörer och yrkesverksamma inom kulturmiljöområdet är få. Stora arealer av Norrbotten är ännu inte inventerade efter forn- och kulturlämningar och riskerar att påverkas av pågående markanvändning. En stor utvecklingspotential finns inom digital teknik kopplat till visualisering av kulturmiljöer i Norrbotten, till exempel GIS, 3Dteknik och digitala framställningar. Region Norrbotten vill också öka samverkan med det civila samhället i syfte att skapa kulturmiljönytta.

Aktörer i Norrbotten inom området

Norrbottens museum* | Länsstyrelsen i Norrbotten | Åjtte – Svenskt fjäll- och samemuseum | Friluftsmuseet Hägnan | Gammelstads kyrkstad | Gällivare museum | Laponia | Piteå museum | Struves meridianbåge | Silvermuseet | Hembygds museer | Företag | Kommuner | Professionella kulturskapare | Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Kulturmiljö vid Norrbottens museum

Norrbottens museum genomför uppdragsverksamhet inom arkeologi och bebyggelseantikvariskt område. Uppdragsverksamheten är en viktig del av det operativa kulturmiljöarbetet. Egeninitierade projekt och forsknings-samarbeten ingår också som delar av museets kulturmiljöarbete. Norrbottens museum har ett strategiskt samarbete med historieämnet vid Luleå tekniska universitet, bland annat forskningssamarbetet Järn i Norr som studerar den äldsta järnframställningen i Norrbotten. Andra samarbetsparter är Stockholms universitet inom forskningsprojektet Glaciärrarkeologi i Sápmi. Kulturmiljö arbetar också med utställningsverksamhet, programplanering, kulturmiljöbloggen, kulturarvspodden samt föredragsserien Fokus kulturarv.

Region Norrbotten vill:

- öka samverkan i kulturmiljönätverket för fler gemensamma forsknings- och samarbetsprojekt.
- i samverkan med andra aktörer ta fram fler forskningsprojektsansökningar för ökad kunskapsuppbyggnad.
- skapa och utveckla samarbeten kopplat till forskningsdriven digitalisering.
- genom digitisering tillgängliggöra Norrbottens museums samlingar för forskare och allmänhet.
- lyfta fram pågående samhällsomvandlingars, industriverksamhetens och klimatförändringarnas påverkan på Norrbottens kulturmiljöer och kulturarv.

Scenkonst

Inom begreppet scenkonst ryms dans, musik och teater samt genre-överskridande konstformer som till exempel samtida cirkus, som framförs direkt inför en publik. Ett antal institutioner, centrumbildningar, arrangörsföreningar och professionella kulturskapare och grupper utgör ekosystemet för scenkonsten i Norrbotten. Flera aktörer arbetar särskilt med de nationella minoriteterna och urfolket samerna. Gästspel och internationella samarbeten genererar stärkta nätverk och influenser. Förnyelse och konstnärlig utveckling sker genom nya arbetssätt, utbyten och samverkan. Kulturskolor, estetiska program, studieförbund, folkhögskolor och universitetsutbildningar finns i länet. I Norrbotten är scenkonsten en viktig arena för öppna samtal och för att undersöka, underhålla, kritisera och ifrågasätta.

Dans

Dansen i Norrbotten har förändrats under de senaste åren. Nya aktörer har tillkommit och strukturer har utvecklats. Det sker en positiv utveckling med ökad aktivitet inom dansområdet. Det finns ett växande intresse för att verka professionellt i länet som bidrar till ökade influenser, samarbeten och förnyelse.

Aktörer inom dansområdet i Norrbotten är dansinstitutionen Dans i Nord som arrangerar, producerar och förmedlar professionell danskonst och Danskonsulenten som arbetar operativt och strategiskt med att främja dansen som kulturform. Riksteatern Norrbotten har ett nationellt dans- och samtida cirkusuppdrag och stöttar professionella danskonstnärer med särskilt fokus på den regionalt producerade dans- och scenkonsten. Dansinitiativet driver kompani-, scen- och dansutvecklingsarbete inom dans och samtida cirkus som utvecklar den rörelsebaserade scenkonsten i norr. Verksamheten producerar egna turnerande verk, presenterar gästspel, huserar residens och samproduktion. Moskosel Creative Lab är en mötesplats, innovations-

miljö och arbetsplats för dansare och koreografer och är en viktig del av infrastrukturen för olika konstnärsresidens i länet. I Norrbotten finns även ett antal professionella dansare, koreografer och danskompanier som producerar och förmedlar danskonst. Danscentrum Norr skapar förutsättningar för professionella dansare och koreografer att verka och bo i Norrbotten bland annat genom kontinuerlig träning, kompetensutveckling och workshops. Genom en mer aktiv närvaro av centrumbildningen i Norrbotten kan nya förutsättningar skapas för länets professionella kulturskapare och den fria danssektorns utveckling och förnyelse. Aktörerna inom dansområdet behöver fortsätta att arbeta tillsammans för dansens utveckling i Norrbotten bland annat genom breda, strukturerade dialoger.

Olika dansföreningar i länet främjar intresset för dans och skapar möjlighet till eget utövande och delaktighet inom dansområdet. Då dansföreningar och kulturskolor bidrar till en stor del av barns och ungas egna utövande av dans är dessa aktörer en viktig del av dansens infrastruktur i regionen. I Norrbotten

erbjuder en majoritet av kulturskolorna undervisning inom dans men det saknas fortfarande regelbunden dansverksamhet i flera kommuner. En stor utmaning för kulturskolorna är tillgången till utbildade danspedagoger. Vid folkhögskolor och Luleå tekniska universitet erbjuds kurser och utbildningar inom dansområdet. Norrbotten saknar en eftergymnasial danskonstnärlig utbildning på högre nivå vilket påverkar återväxten av professionella dansare i Norrbotten. Insatser för att stötta unga koreografer och intresset för att producera dans behöver därför fortsätta.

För att stärka de professionella dansarnas förutsättningar, den konstnärliga förnyelsen och kvaliteten krävs stöd och kompetensutveckling, samordning och strukturella insatser. Där är utbildningar, förutsättningar för konstnärligt utforskande och utbyten genom nätverk, samverkan och residens viktiga. Satsningen på ett performancenätverk har främjat samverkan och utbyten mellan professionella dansare och konstnärer som rör sig inom den performativa konstformen i Norrbotten.

Det är ett initiativ som ska vidareutvecklas. Länets stora yta och långa avstånd till lokaler, samarbetsparter och spelplatser samt få arbetsgivare inom dansområdet gör att det är utmanande att bo och verka som professionell dansare och koreograf i Norrbotten. Då behov och utmaningar ser lika ut inom norrlänen finns samordningsvinster och utvecklingsmöjligheter att jobba med tillsammans.

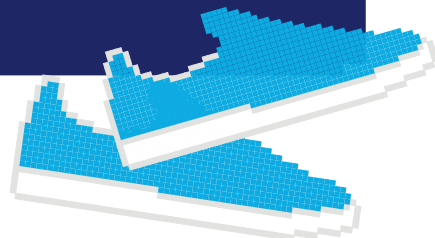
Det finns ett behov av att lyfta dansen som konstytring då antalet utövare är få och dans erbjuds i liten omfattning som en del av scenkonstutbudet i många kommuner. För att fler i Norrbotten ska få se dans krävs satsningar på arrangörer med insatser för att höja kunskapen om olika aspekter av att arrangera dans samt tillfällen för arrangörer att se och prata om dans. Samverkan mellan dansaktörer och arrangörer behöver också stärkas. Kommunerna och andra arrangörer uttrycker även behov av samordning av dansutbudet i Norrbotten. Program- och utbudsdagar, utbildningar och förutsättningsskapande insatser är viktiga och ska fortsätta att utvecklas.

Dans i Nord

Dans i Nord är en institution för professionell danskonst av hög kvalitet som erbjuder ett varierat utbud i Norrbottens kommuner med dansföreställningar för både den yngre och äldre publiken. Dans i Nords verksamhet består av tre delar: egenproducerade dansverk med Dans i Nords Danskompani, samproduktioner samt gästspel med fria grupper och danskonstnärer. Dans i Nord arbetar med dansfilmer, VR-teknik och digitala plattformar för att tillgängliggöra danskonsten för fler. Nya lokaler för verksamheten skapar möjlighet för utveckling och residens.

Region Norrbotten vill:

- främja förutsättningarna för professionella dansare och koreografer att bo och verka i Norrbotten.
- med kommunerna och befintliga dansscener stärka konstformen dans genom egen- och samproducerade dansföreställningar och gästspel.
- utveckla infrastrukturen genom ökad samverkan och samordning med kulturinstitutioner, främjande verksamheter, kommuner och interregionalt.
- samverka med regionala aktörer och delta i bredadialoger för dansens utveckling.

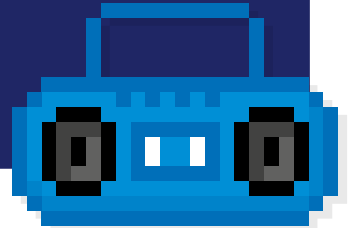

Danskonsulent

Danskonsulenten arbetar strategiskt och operativt för att stärka, främja och utveckla dansområdet i länet. Danskonsulenten initierar och samverkar i olika projekt och är ofta en länk mellan dansfältet och olika aktörer som skola, föreningar och kommuner. Arbetet har fokus på att främja barns och ungas möjlighet att möta och utöva dans. Verksamheten riktar sig även till professionellt verksamma som danskonstnärer, koreografer och danspedagoger. Danskonsulenten förmedlar kontakter, arbetsuppdrag, utlyser residens och arrangerar kompetenshöjande insatser för både professionella och arrangörer. I samverkan med kommuner och kulturskolor sker Dans för Hälsa som är en metod för att främja psykisk hälsa bland unga.

Region Norrbotten vill:

- främja arbetet för barns och ungas möjligheter till att uppleva, skapa och utöva dans.
- bidra till stärkt infrastruktur och produktionsled genom samverkan och samordning.
- stödja förutsättningarna för det professionella danslivet och främja hållbara strukturer och samordning.
- utveckla performancekonsten i länet i samverkan med Resurscentrum för konst.

Aktörer i Norrbotten inom området

Dans i Nord* | Danskonsulent* | Danscentrum Norr | Dansinitiativet | Moskosel Creative Lab | Riksteatern Norrbotten* | NMD – Norrlands nätverk för Musikteater och Dans* | Kulturskolor | Estetiska gymnasieprogram | Folkhögskolor och studieförbund | Musikhögskolan, Luleå tekniska universitet | Professionella kulturskapare | Fria aktörer | Fria grupper | Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Musik

Musikområdet i Norrbotten är brett med ett utbud av levande musik från såväl professionella kulturskapare som från aktiva amatörer och grupper. Infrastrukturen inrymmer allt från länsmusikinstitution, utbildningar, utvecklingsbolag för populärmusik, amatörer och professionella kulturskapare inom många genrer. Kulturskolor finns i alla kommuner och genom den regionala kulturskolesamordningen samlas resurserna för utveckling och samverkan. Estetprogram vid gymnasieskolor, högre musikutbildningar inom folkhögskolor och Luleå tekniska universitet skapar bas och utveckling. Det fria musiklivet består i huvudsak av deltidsfrilansare som kombinerar sitt utövande med att vara pedagoger. Det finns ett stort antal amatörer och band inom olika musikgenrer. Körverksamheten i Norrbotten är omfattande och engagerar många deltagare inom olika körformer och orkesterföreningar återfinns i Luleå och Bodens kommun. Scenkonstmusik som opera fås genom samarbetet inom NMD och musikteater och musikal spelas ofta av Norrbottensteatern. Arrangörsledet utgörs till stor del av kommunala aktörer och ideella arrangörsföreningar. Spelplatser för konserter är beroende på tillgång och teknisk

kvalitet på scenkonstlokaler, där kan en ojämlikhet noteras över länet.

Norrbottensmusiken erbjuder professionell scenkonst av hög kvalitet med varierad repertoar för olika målgrupper i samtliga av länets kommuner och är den största arbetsgivaren för frilansare i regionen. Arbete för tillskapande av Körcentrum Nord genom Norrbottensmusiken pågår för ett mer inkluderande och medskapande kulturliv. Utvecklingsbolaget BD Pop AB arbetar för talangutveckling och stödjer regionala artister och musikproduktion kommersiellt för att lyfta den norrbottniska populärkulturen.

För att människor ska ges samma möjligheter till musik med bredd och spets i hela Norrbotten behövs ett starkt arrangörsled. Arrangörsutvecklingsfrågor är viktiga och olika aktörer arbetar för att utveckla och stärka det befintliga arrangörsledet. Arrangörerna tillhandahåller viktiga spel- och mötesplatser. Behov av stöd i form av ökade resurser, kompetensutveckling och nätverk efterfrågas från både det fria musiklivet som arrangörerna. Utmaningar som också lyfts är de höga rese- och logikostnaderna som turnerande i Norrbotten genererar. Behov av sammanhållande funktioner och roller efterfrågas, både genrespecifikt och generellt.

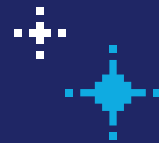

Norrbottensmusiken

Norrbottensmusiken producerar och erbjuder professionell musikverksamhet i länet. Med Norrbotten Big Band, Norrbotten NEO, Norrbottens Kammarorkester, Piteå Kammaropera och omfattande frilansengagemang, erbjuds professionell, högkvalitativ verksamhet med varierad repertoar för barn, unga och vuxna. Samverkan för ett breddat musikutbud görs genom turnésamverkan mellan de fyra nordligaste länens professionella ensembler och i samarbete mellan Sveriges regioner genom nationella turnéslingor. Norrbottensmusiken främjar också genom pedagogisk verksamhet tillväxten av unga musiker och sångare genom Norrbottens Ungdomssymfoniker, Arctic Youth Jazz Orchestra och vokalsembeln Arctic Light. För att utveckla och stärka folk- och världsmusiken genomförs kontinuerliga insatser för kulturpedagoger och ungdomar. För ökad möjlighet till medskapande har uppbyggnad av ett Körcentrum Nord påbörjats.

Region Norrbotten vill:

- genom stöd, samverkan och dialog stärka musikområdets utveckling i Norrbotten.
- främja barn och ungas intresse för musik genom att stödja blåsmusikens åter- och tillväxt.
- utveckla ett körcentrum i syfte att stärka möjlighet till medskapande med kör och sång som redskap.
- arbeta för digitalisering och innovation för ökad tillgänglighet.
- undersöka behov av förutsättnings-skapande insatser på musikområdet för nationella minoriteter och urfolket samer.

Aktörer i Norrbotten inom området

Norrbottensmusiken* | BD Pop | Arrangörer | Kyrkor | NMD – Norrlands nätverk för Musikteater och Dans* | Kulturskolor | Estetiska gymnasieprogram | Folkhögskolor och studieförbund | Musikhögskolan, Luleå tekniska universitet | Professionella kulturskapare | Fria aktörer | Fria grupper | Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Teater

Teaterområdet i Norrbotten består av större och mindre institutioner, fria grupper och professionella kulturskapare och har en tradition av amatörteaterverksamhet och lokala byarevyer. Olika former av genreöverskridande samarbeten utvecklar och förnyar konstformen. De lokala riksteaterföreningarna medverkar till att teater från både regionalt och nationellt håll når ut i hela länet. Arrangörsföreningarna möjliggör ett brett utbud av teater i hela Norrbotten.

De fria grupperna bidrar till ett varierat teater- och skolutbud, bland annat genom skapande skola. Barn och unga har möjlighet att komma i kontakt med drama och teater genom kulturskolan, teaterinriktning på gymnasiet, teatergruppsverksamhet, Ung Scen Norr och Riksteatern Norrbottens LÄNK-projekt. Norrbotten saknar teaterutbildning på folkhögskolenivå, högre utbildning finns vid skådespelarutbildningen vid Luleå tekniska universitet.

Norrbottensteatern verkar från teaterhuset i Luleå med en repertoar av nyskriven dramatik och tidlösa klassiker. Samverkan sker med teaterhögskolor, institutioner, kommuner, föreningar och näringsliv. Teatern turnerar med föreställningar i länet och barn och unga är en prioriterad grupp genom sin unga scen, Ung Scen Norr. Tornedalsteatern skapar scenkonst

på meänkieli i samverkan med fyra medlemskommuner: Haparanda, Övertorneå, Pajala och Kiruna. Giron Sámi Teáhter skapar professionell scenkonst med den samiska kulturen och identiteten som grund. Teaterns uppdrag är att främja de samiska språken samt att lyfta samhällsaktuella frågor. Giron Sámi Teáhter behöver få status som samisk nationalscen i Sverige för att kunna fortsätta att utvecklas. Riksteatern Norrbotten arbetar främjande och i samverkan med andra organisationer för att en ökad och breddad publik ska få ta del av scenkonst i Norrbotten, exempelvis genom regional arrangörsutbildning för unga. Arrangörerna är en viktig grupp för att möjliggöra att länets invånare får del av ett brett och kvalitativt utbud av teaterföreställningar. Föreningen Arrangörer i Norr arbetar för ökad tillgänglighet och att främja arrangörskap inom alla kulturella uttryck.

Teateraktörerna beskriver utmaningar inom arrangörsledet. Kvalitativ utveckling genom ökad synlighet av utbud för arrangörer och skola efterfrågas. Det finns behov av ändamålsenliga lokaler i kommunerna och av mötesplatser i syfte att stärka teaterproducenter och för kunskaps- och erfarenhetsutbyten. En utmaning för hela teaterområdet är att arrangörernas medel för inköp av föreställningar minskats och att turnékostnaderna i ett län av Norrbottens storlek är höga.

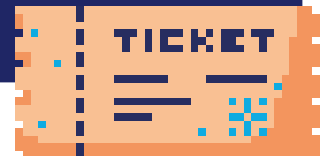
Norrbottensteatern

Norrbottensteaterns uppdrag är att erbjuda professionella teaterföreställningar av hög kvalitet till alla medborgare i länet där barn och unga är en prioriterad målgrupp. Teatern arrangerar löpande gästspel med akter från hela landet och samverkar med det professionella teater- och dansområdet genom samproduktion, samnyttjande av lokaler och teknik. Teatern utvecklas också som mötesplats genom olika publika samtalsserier och digitala evenemang. Arbete pågår för att kunna erbjuda föreställningar digitalt. Teatern arbetar även för att kunna turnera med samtliga produktioner. Genom sommarsteaterkonceptet, där föreställningen spelas utomhus på en mobil scen, finns en möjlighet att besöka samtliga kommuner.

Ung Scen Norr, Norrbottensteaterns scen för unga, har sedan 2018 uppdrag att engagera och aktivera ungdomar inom scenkonst. Förutom att producera professionell scenkonst för barn och unga utifrån ett medverkandeperspektiv fungerar Ung Scen Norr som ett resurscentrum som stöttar teaterintresserade unga och stärker amatörteaterföreningar i länet bland annat genom sitt teaterledarnätverk och i samverkan med Riksteaterns nationella nätverksprojekt LÄNK.

Region Norrbotten vill:

- förnya och utveckla ett kvalitativt scenkonstutbud för hela Norrbotten.
- undersöka samarbete med andra konstområden för att utveckla teaterkonsten.
- vara en öppen arena för samtal som på olika sätt undersöker, underhåller, kritiserar och ifrågasätter.
- stärka interregionalt och internationellt samarbete för att utveckla och bredda teaterkonsten.
- fortsatt utveckla Ung Scen Norr som en mötesplats för ung scenkonst i Norrbotten genom att utmana, synliggöra och involvera unga.

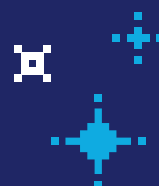

Riksteatern Norrbotten

Riksteatern Norrbotten förmedlar scenkonst till teaterföreningar, skolor, barnomsorg, bygdegårdar och andra arrangörer i Norrbotten. Det är en ideell organisation med regionalt uppdrag att stärka scenkonsten och särskilt för barn och unga samt dans. Norrbotten har 14 lokala riksteaterföreningar, en i varje kommun, som årligen på ideell basis arrangerar cirka 200 professionella, främst regionalt producerade, scenkonstföreställningar. I flertalet av kommunerna är den lokala riksteaterföreningen den enda kontinuerligt verkande arrangören av professionell scenkonst på kvällstid. Riksteatern Norrbotten fördelar arrangörs- och turnéstöd och arbetar med branschutvecklande insatser och projekt. Riksteaterns nationella nätverk LÄNK engagerar vartannat år ett 80-tal ungdomar i Norrbotten i ung ensembleform.

Region Norrbotten vill:

- arbeta med att stärka och utveckla arrangörsleden.
- undersöka verktyg för samordning av scenkonstutbud, särskilt för barn och unga.
- arbeta med branschutvecklande insatser och projekt.
- samverka med regionala aktörer och delta i breda dialoger för scenkonstens utveckling och förnyelse i Norrbotten.

Aktörer i Norrbotten inom området

Norrbottensteatern * | Riksteatern Norrbotten* | Amatörteaterns riksförbund | Giron Sámi Teáhter | Lule Stassteater | Teater Mila | Tornedalsteatern | Musikteatern | NMD – Norrlands nätverk för Musikteater och Dans* | Teatercentrum | Kulturskolor | Estetiska gymnasieprogram | Folkhögskolor och studieförbund | Teaterhögskolan, Luleå tekniska universitet | Professionella kulturskapare | Fria aktörer | Fria grupper | Föreningar

**Ingår i kultursamverkansmodellen*

Slöjd och hantverk

Norrbotten är ett län rikt på slöjd och hantverk. Det är en del av regionens materiella och immateriella kulturarv med traditioner, seder och bruk som har överförts mellan generationer. I dagens digitala samhälle löses geografiska och fysiska gränser upp och den traditionella hemslöjden förenas med andra konstarter och influeras av nya rörelser. Det leder till uttrycksformer där traditionella formspråk och tekniker möter samtida och framtida skildringar.

Inom slöjdområdet finns utbildningsaktörer, museiverksamheter, stiftelser och ett rikt föreningsliv. Norrbottens läns Hemslöjdsförening är en aktiv part i föreningslivet och Nämnden för hemslöjdsfrågor är en viktig del av infrastrukturen då slöjdområdet saknar institutioner i länet. Det finns även ett utbrett hantverksintresse bland hobbyutövare där många har en gedigen hantverksskicklighet. Älvsby folkhögskola bedriver hantverksutbildningar och kortare kurser inom området. Utbildningen är för många startskottet för ett fortsatt liv inom hantverk och kreativt arbete. I Norrbotten verkar enskilda professionella kulturskapare inom slöjd, hantverk och formgivning. Genom att vidga främjande insatser till en bredare profession är målsättningen att fler kulturskapare ska ges möjlighet att ta del av kompetenshöjande insatser och aktiviteter.

Slöjd-, hantverks- och formområdet har en stark förankring i hållbarhet och kan bidra med kunskap om kvalitet och material samt metoder för problemlösning, tillverkning och cirkulär design. Slöjd- och formområdets tillverkningsprocess och dess användning av återbrukade material appliceras i allt större utsträckning inom storskalig produktion. Som kunskapsbärare för hållbarhet, innovation och kreativitet kan området, i samverkan med andra aktörer, bidra till att säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster samt

bidra till att bygga hållbara städer och samhällen utifrån målen i Agenda 2030.

Inom formområdet verkar Svensk Form Norrbotten som är en regionalförening till Svensk Form vars verksamhet utgår från regeringsuppdraget att främja svensk design. I Norrbotten finns ett behov av att stärka infrastrukturen för att främja tillväxt och synliggöra professionella kulturskapare inom området.

Inom slöjd-, hantverks- och formområdet verkar en bredd av företagare inom småskalig tillverkning av produkter och tjänster. Många gånger rör sig utövarna mellan flera olika formspråk och material. För att skapa fler uppdrag till professionella kulturskapare ses fortsatt samverkan med besöksnäringen som en betydelsefull insats för att främja området. Det finns ett behov av kompetensutveckling inom båda branscherna och en strategi för att bygga långsiktig samverkan med målsättningen att skapa attraktivare destinationer i Norrbotten.

I Norrbotten lever och verkar många samiska slöjdare och duodji är en central del av den samiska kulturen både som kulturbärare, näring och identitetsskapare. Sámiij áhpadusguovdásj, Samernas utbildningscentrum i Jokkmokk är både en kulturell mötesplats och en utbildningssamordnare vad gäller duodji, samiska språk och andra samiska näringar. Även Sámi Duodji, Sameslöjdsstiftelsen, är en viktig aktör för att främja och synliggöra den samiska slöjden.

Insatserna för att barn och unga ska ges möjlighet att möta och utöva slöjd och form i skola såväl som på fritiden behöver stärkas. Inom kulturskolan i Norrbotten erbjuds slöjd som ämne endast i en av länets 14 kommuner. Att initiera projekt och samarbeten samt erbjuda fortbildning och kompetensutveckling för pedagoger och handledare främjar förutsättningar för slöjd- och formaktiviteter och verksamheter där barn och unga kan möta slöjd och form som uttryckssätt på sina egna villkor.

Att synas digitalt ses som en allt viktigare del i de professionella utövarnas verksamheter. Hemsidor och sociala medier skapar synlighet och öppnar upp för en bredare publik och internationell arena. Det finns ett ökat intresse för Norrbottnisk slöjd och form där unika, lokalproducerade och hållbara verk, produkter och tjänster av hög kvalitet efterfrågas. Kompetenshöjande insatser inom digitalisering ses som en viktig del i det fortsatta arbetet för att främja och synliggöra länets professionella kulturskapare.

En ökad digital närvaro för slöjd- och formkonsulenters verksamhet ses också som en central del i det fortsatta arbetet för främjandet av området inom länet, nationellt och internationellt.

Slöjd- och formkonsulenter

Slöjd- och formkonsulenten arbetar strategiskt och operativt för att stärka, främja och utveckla slöjd-, hantverks- och formområdet i Norrbotten med fokus på slöjd, hantverk och småskalig design. Att stärka barns och ungas möjligheter till slöjd och form och få utveckla den egna förmågan att skapa med händerna är en central del av verksamheten. Konsulenterna arbetar aktivt för att skapa fler mötesplatser för slöjd och form, genomföra kompetenshöjande insatser och aktiviteter som kommer professionella kulturskapare och hobbyutövare till del. Insatser som genomförs sker i samverkan med andra aktörer regionalt, interregionalt och nationellt.

Region Norrbotten vill:

- initiera och stötta insatser för pedagoger och handledare för att barn och unga i Norrbotten ska få fler möjligheter till att skapa med sina händer.
- synliggöra slöjd- och formområdets koppling till hållbar utveckling och stötta initiativ kring återbruk och hållbarhet.
- stötta initiativ som utforskar samtida uttryck och influenser inom slöjd och form.
- främja förutsättningarna för professionella slöjd- och formutövare att utvecklas och verka i länet.

Aktörer i Norrbotten inom området

Slöjd- och formkonsulenter* | Norrbottens museum* | Åjtte – Svenskt fjäll och samemuseum | Kultur för unga och barn i Norrbotten- KUBN | Norrbottens läns Hemslöjdsförening | Sámi Duodji, Sameslöjd-stiftelsen | Svensk Form Norrbotten | Kulturskolan i Jokkmokk | Studieförbund | Sámiij áhpadusguovdásj, Samernas utbildningscentrum | Älvsby Folkhögskola | Professionella kulturskapare | Föreningar

*Ingår i kultursamverkansmodellen

Framtagande, genomförande och uppföljning

Våren 2020 beslutade Regionala utvecklingsnämnden att med anledning av pandemin förlänga Kulturplan för Norrbotten 2018 - 2021 att även omfatta 2022 och förankring gjordes för kulturplaneprocessens start hösten 2021. Under våren 2021 stämde processen för framtagande av ny kulturplan av även med kommunerna och kulturberedning. Hösten 2021 och våren 2022 genomförde Region Norrbotten sammanlagt 30 dialoger och samråd. Inför samråd, kommun- och temadialogerna fanns möjlighet att frivilligt fylla i en enkät där svaren låg till grund för dialogerna. Enskilda dialoger har genomförts med samtliga 14 kommuner.

Temadialoger hölls med de enskilda konst-arterna och länets professionella kulturskapare och aktörer. Särskilda samråd genomfördes med representanter för KLYS, det civila samhället, länsungdomsrådet, folkbildningen, länsstyrelsen, museerna samt nationella minoriteter och urfolket samerna. Inbjudan till dialogerna har skett brett och annonserats via regionens hemsida, i sociala medier samt genom nätverk. Syftet med dialogerna och samråden har huvudsakligen varit att samla in underlag till ny kulturplan med utgångspunkt i frågeställningar om områden som behöver prioriteras, om regional och interkommunal samverkan samt om den regionala kulturplanens funktion. Avstämning har även skett kring nuläget inom specifika kulturområden och av kommunernas lokala arbete med kultur.

Merparten av dialogerna genomfördes digitalt på grund av pandemin. Återkopplingen för formerna av de digitala samråden har varit positiv. Möjligheten att delta digitalt ledde till att fler kunde delta och resandet minskas. Det som framkommit i dialogerna har samman-

ställts, bearbetats och lyfts i kulturberedning samt återförts till kommunerna. Med detta som grund har kulturplanen formats med innehåll och mål. Utkast till Kulturplan för Norrbotten 2023 - 2026 hade remisstid femte maj till och med sjuttonde juni. 40 remissinspel inkom från en mängd olika aktörer som kommuner, bransch och intresseorganisationer, centrubildningar, institutioner, partier, föreningar samt enskilda personer och professionella kulturskapare. Remissinspelen har analyserats och tagits i beaktande i planen.

Kulturplanen beskriver särskilt utveckling kopplat till de 17 regionala verksamheter som tar emot statligt stöd av Region Norrbotten via kultursamverkansmodellen. Planens upplägg med viljeinriktningar för respektive verksamhet som ingår i modellen skapar en tydlighet för genomförande och underlättar uppföljning.

Region Norrbotten rapporterar årligen till Statens kulturråd utifrån anvisningar i förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.

Statens kulturråd genomför även separata uppgiftsinsamlingar som en nationell samordnad del av uppföljningsarbetet. Myndigheten för kulturanalys är en statlig myndighet som har till uppgift att utvärdera, analysera och redovisa effekter av förslag och genomförda åtgärder inom det kulturpolitiska området i Sverige. Region Norrbotten rapporterar på efterfrågan från myndigheten gällande specifika uppgiftsinsamlingar och statistik. Årlig redovisning görs också av verksamheter som tar emot statsbidrag inom modellen.

Region Norrbottens Regionala utvecklingsnämnd ansvarar för att statsbidraget till regional kulturverksamhet samt de regionala verksamhetsbidragen följs upp. I första hand utifrån kultursamverkansmodellen men även utifrån regionala strategier och planer.

Region Norrbotten följer årligen upp utvecklingen i Norrbotten utifrån kulturplanens övergripande mål, ambitioner samt de utvecklingsmöjligheter som beskrivs i planen. Uppföljningen sker på flera olika sätt och nivåer. I kulturberedningen återrapporteras löpande arbetet med kulturplanen. Regionen och kommunernas ansvariga tjänstepersoner

för kultur möts kontinuerligt i dialogformen kommun- och regionträff. Region Norrbotten följer årligen upp de egna kulturverksamheternas arbete med kulturutveckling genom verksamhetsplaner, verksamhetsberättelser och dialoger.

Syftet med uppföljningarna är bland annat kunskapsutveckling som bidrar till det gemensamma lärandet med staten, kommunerna och kulturlivet. Den gemensamma kunskapsutvecklingen bidrar i förlängningen till underbyggda beslut om resurser och insatser för att genomföra kulturplanen. Det bidrar också till en långsiktig förankring av de regionala kulturutvecklingsfrågorna.

Återkommande uppföljningar av kulturplanens viljeinriktningar ska ge en överblick av vad som åstadkommit och vad som behövs för att fortsatt skapa regional kulturutveckling i Norrbotten. Att även låta uppföljningens analyser och slutsatser vara grund i det fortsatta arbetet och beslut som rör kulturplanen bidrar till långsiktighet, trovärdighet och förankring.

Begreppsförklaring

Civilsamhälle

Civilsamhället kan definieras som en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen. Civilsamhället är ofta synonymt med idéburen sektor och ideell sektorn. Begreppet används ofta som benämning för studieförbund, folkbildning, arrangörer och andra ideella organisationer.

Duodji

Samisk slöjd, som kan vara både hårdslöjd och mjukslöjd, kallas ofta duodji. Samer har i alla tider tillverkat sina redskap och sytt sina kläder. Produkterna har skapats utifrån material som fanns i naturen: rötter, björknäver, skinn, senor, renhorn med mera.

Idéburen sektor

Den idéburna sektorn omfattar organiserade verksamheter som bygger på demokratiska värderingar samt gynnar samhälls- eller medlemsintresset. Verksamheterna är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn och bedrivs i icke vinstutdelande ekonomiska eller ideella föreningar, kooperativ, samfund, stiftelser eller liknande sammanslutningar.

Konstnärlig gestaltning

Konst behöver inte vara tavlor, det kan vara skulpturer, textila verk eller andra konstnärliga uttryck både ute och inne. En konstnärlig gestaltning är ett konstverk som är skapat och genomfört till en beställare och är ofta ett platsspecifikt verk som utgör en del av en byggnad, mark eller en landskapsutformning.

Kulturell infrastruktur

Kulturell infrastruktur handlar om praktiska förutsättningar för kultur. Begreppet innefattar fysisk struktur som lokaler, scener, arbetsplatser och mötesplatser liksom mjuk struktur som organisationer och verksamheter, ekonomiskt stöd och satsningar på kulturskapares villkor såsom kompetensutveckling och residens.

Kulturella och kreativa näringar (KKN)

Inom KKN ingår branscherna arkitektur, form och design, slöjd och konsthantverk, film, fotografi, konst, mode, litteratur, musik, scenkonst, måltid, spel och media, turism och besöksnäring. Inom kulturplanen avser Region Norrbotten med KKN de professionella kulturskaparna inom: bild, form och design, slöjd och hantverk, dans, musik, teater, litteratur och film.

Nationella minoriteter

Sverige har fem erkända nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Nationella minoriteter är en grupp med en uttalad samhörighet som; går att urskilja från den övriga befolkningen; har en religiös, språklig, traditionell eller kulturell särart som den inte delar med andra; har en uttalad vilja att behålla sin identitet; har historiska eller långvariga band med Sverige.

Professionell kulturskapare

Region Norrbotten använder KLYS definition av professionell kulturskapare som är: en person som försörjer sig på sin konst eller strävar mot att göra det, i kombination med hög yrkeskunskap, till exempel genom dokumenterad utbildning och/eller erfarenhet inom sin konststart.

Residens

Ett residens syftar till utbyte internationellt, nationellt eller regionalt med fokus på konstnärligt utforskande som kan vara både praktiskt och teoretiskt. En konstnär, en grupp av konstnärer eller någon annan verksam inom ett kulturområde ges möjlighet att bo och verka under en tidsbegränsad period i en annan miljö än den vanliga. Till exempel i en annan typ av arbetsmiljö, stad eller land.

Regional kulturverksamhet

Med regional kulturverksamhet avses verksamheter som arbetar utifrån ett regionalt uppdrag med att producera, sprida eller utveckla kultur i hela Norrbotten. Det kan handla om en institution eller främjarverksamhet inom Region Norrbottens organisation, en institution som är samfinansierad med en kommun eller en annan verksamhet med finansiering från Region Norrbotten. Många regionala kulturverksamheter ingår i kultursamverkansmodellen.

Urfolk

I Sverige har samerna status som urfolk. Benämningen urfolk är en juridisk definition. Folket ska ha behållit egna sociala, ekonomiska, kulturella och politiska institutioner. Dagens urfolk härstammar från folkgrupper som levde i området då det koloniserades eller innan de nutida statsgränserna drogs upp.

Lagar och förordningar inom kulturområdet

Det finns ett flertal lagar och förordningar som skapar ett ramverk för lagstiftningen inom kulturområdet och som generellt eller specifikt kopplar till en eller fler av Region Norrbottens kulturverksamheter. Utöver detta finns det ett flertal andra lagar som påverkar kulturområdet i stort och det regionala utvecklingsuppdraget.

Regeringsformen

Regeringsformen beskriver hur landet ska styras, vilka demokratiska rättigheter medborgarna har och hur den offentliga makten ska fördelas.

Tryckfrihetsförordningen

I tryckfrihetsförordningen regleras rätten att fritt ge ut böcker, tidningar och tidskrifter. I tryckfrihetsförordningen finns också offentlighetsprincipen. Den innebär att alla har rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter som inte omfattas av sekretess.

Yttrandefrihetsgrundlagen

I yttrandefrihetsgrundlagen regleras rätten att uttrycka sina åsikter i radio, tv, film, ljud- och bildupptagningar, video och cd-skivor samt webbplatser.

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, slår bland annat fast att var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner. Den allmänna förklaringen har förts in och vidareutvecklats i ett antal konventioner som är bindande för de anslutna staterna, bland annat barnkonventionen och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)

Barnkonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter, innehåller bestämmelser om mänskli-

ga rättigheter för barn. Konventionen blev svensk lag den 1 januari 2020. 54 artiklar skapar tillsammans en helhet och några artiklar som berör kulturområdet är barns rätt att delta i föreningar och fredliga sammankomster, barns rätt till yttrandefrihet: frihet att oberoende av territoriella gränser söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer, att barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar tilltron till den egna förmågan och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Sverige ratificerade FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2008 och den trädde i kraft i början av 2009. I konventionen erkänns bland annat rätten att på lika villkor som andra delta i kulturlivet och att personer med funktionsnedsättning ska erbjudas möjlighet att utveckla och använda sin egen kreativa och artistiska förmåga, inte endast i eget intresse utan även för samhällets berikande.

Bibliotekslagen (2013:801)

I bibliotekslagen finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet som består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet, bland annat regionbibliotek. Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja littera-

turens ställning och intresset för bildning, uppläsning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet

I förordningen finns bestämmelser om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. I förordningen regleras även kultursamverkansmodellen som är en förutsättning för bidragsgivningen. En region får fördela vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet om en regional kulturplan har upprättats av regionen och kulturplanen överensstämmer med förordningen.

Förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete

I förordningen finns bestämmelser om regionalt tillväxtarbete och statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Förordningen slår bland annat fast att regionala kulturplaner ska beaktas i framtagande av den regionala utvecklingsstrategin.

Kulturmiljölagen (1988:950)

Ansaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Bestämmelserna i kulturmiljölagen syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Lagen innehåller bestämmelser om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, förvaltningsområden och rätten att använda minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter. Nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. I språklagen (2009:600) anges att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Kommuner och regioner ska

bland annat informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag.

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har upphovsrätt till verket. Lagen slår bland annat fast vad som avses med upphovsrätt, inskränkningar i upphovsrätten och ansvar och ersättningsskyldighet.

Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU)

LOU gäller för upphandling som genomförs av en upphandlande myndighet. Med upphandling avses de åtgärder som vidtas i syfte att anskaffa varor, tjänster eller byggtreprenader genom tilldelning av kontrakt. Lagen gäller även när en upphandlande myndighet anordnar en projekt-tävling.

Museilagen (2017:563)

I museilagen finns bestämmelser om det allmänna museiväsendet som bland annat innefattar regionala och kommunala museer. Lagen fastställer att ett museum, utifrån sitt ämnesområde, ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Lagen anger allmänna utgångspunkter för museernas arbete med samlingsförvaltning, kunskapsuppbyggnad och publik verksamhet.

Plan- och bygglag (2010:900) (PBL)

I PBL finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna nu och i kommande generationer. PBL har relevans inom arbetet med gestaltad livsmiljö och för stora delar av den byggnadsantikvariska verksamheten vid museerna och det generella kulturmiljöarbetet i länet.